

Egyesületi ügyek

Az OMBKE Választmányának ülése

2008. december 15-én Budapesten az egyesületi központ Mikoviny tanácstermében tartotta az OMBKE soron következő választmányi ülését.

Dr. Tolnay Lajos elnök megnyitotta az ülést és megállapította a határozatképességet, majd bejelentette, hogy a MAL Zrt. finanszírozásában megjelent *Kiss Gábor* könyve a bányász érmekről. (A megjelenteknek a könyv egy-egy példányát megkapták.)

Az **1. napirendi pontban** *Dr. Lengyel Károly* főtitkárhelyettes, az OMBKE Kiadói Bizottság vezetője a fiatal szakemberek számára 2008-ban kiírt pályázat díjainak átadására tett előterjesztést:

I. díjat kapott *Szirmai Georgina* okl. anyagmérnök „Magnéziumötvözetek felületkezelése a korróziós elhasználódás csökkentése érdekében” c. dolgozata

I. díjat kapott *Gál Gergely* okl. közgazdász „Lehetőségek a magyarországi energiatermelésben” c. tanulmánya.

A díjakat Tolnay Lajos elnök adta át.

2. napirendi pont: ICSOBA érmek átadása

A 2008. évi ICSOBA érmek az ICSOBA éves közgyűlésén átadásra kerültek. *Dr. Komlóssy György*, az ICSOBA magyarországi elnöke részére az elnökségi ülésen Tolnay Lajos adta át.

3. napirendi pont: a 2009. évi egyéni tagdíjak megállapítása

Dr. Gagyi Pálffy András ügyvezető igazgató elmondta, hogy 2008-ban jó volt a tagdíjfizetési fegyelem. Javasolta, hogy 2009-ben az egyéni tagdíjak mértéke a 2008. évivel legyen azonos.

A választmány a javaslatot egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül megszavazta (**V. 14/2008. sz. határozat**).

A **4. napirendi pontban** *Komjáthy István*, az Érembizottság elnöke a 2009. évi küldöttgyűlés kitüntetési keretszámait terjesztette elő.

Az adományozható érmek száma 12, az emléklapoké száma 12. Javasolta, hogy 2009-ben a szakosztályok keretszámai legyenek azonosak a 2008. évekkel:

Jelenleg új tiszteleti tag nem választható, mivel az 50 fős keret ki van töltve.

A szakosztályok tegyenek javaslatokat. pártoló tagvállalatok nagy plakettel való elismerésére.

Az Érembizottság írásos javaslatát a választmány ellenszavazat és tartózkodás nélkül megszavazta (**V. 15/2008. sz. határozat**).

Az **5. napirendi pontban** *Dr. Esztó Péter*, az Alapszabály Bizottság elnöke a Tiszteleti Tagok és Szeniorok Tanácsának működési szabályzatát terjesztette elő.

Az írásos javaslatot a választmány egyhangúlag elfogadta (**V. 16/2008. sz. határozat**).

6. napirendi pont: Egyebek

Dr. Gagyi Pálffy András a 98. Küldöttgyűlés időpontjára és helyszínére tett javaslatot. Ennek alapján a Választmány egyhangúlag megszavazta, hogy az 2009. május 22-én (pénteken) Budapesten, a MTESZ Kossuth téri székházának Kongresszusi Termében legyen (**V. 17/2008. sz. határozat**).

Morvai Tibor tájékoztatást adott az Ifjúsági Bizottság munkájáról.

Dr. Böhm József megköszönte az Miskolci Egyetemnek nyújtott segítséget.

Götz Tibor, az Ellenőrző Bizottság elnöke a rendezvények időpontjának összehangolására, azok időben történő bejelentésének fontosságára hívta fel a figyelmet. Beszámolt a Budapesti Olajos Klub (BOK) sikerességéről is.

7. napirendi pont: Evzárás

Dr. Tolnay Lajos megköszönte a Választmány éves munkáját és boldog új évet kívánt.

Az ülés emlékeztetője alapján PT

A Bányászati Szakosztály vezetőségi ülése

Az OMBKE Bányászati Szakosztálya 2009. március 10-én, Budapesten, az egyesületi központban tartott vezetőségi ülést az előre meghirdetett napirendi pontoknak megfelelően.

Az 1. napirendi pont keretében a szakosztály elnöke, *Nagy Lajos* adott tájékoztatást az elmúlt időszak eseményeiről.

Az egyesület pénzügyi helyzetéről, gazdálkodásáról, a megtartott titkári értekezletről, az ott meghozott költségcsökkentő intézkedésekről, elképzelésekről *dr. Gagyi Pálffy András* ügyvezető igazgató tájékoztatta a jelenlevőket. Ennek keretében az alábbiakra hívta fel a figyelmet:

- az egyesület és a szakosztály gazdálkodása 2008-ban eredményes volt,
- a tervezett bevételek 2009-ben feltehetőleg elmaradnak az előző évitől, de a csökkenést a költségek visszafogásával, remélhetőleg sikerül kompenzálni,
- fontos és lényeges a pártoló tagvállalatok, mind szélesebb körű bevonása, támogatásának megszerzése,
- megnyugtató, és jónak mondható a tagdíjfizetési fegyelem,
- igen szigorú gazdálkodás esetén az egyesület 2009. év működési feltételei jelen ismeretek alapján biztosítottak, de kerülni kell minden olyan egyesületi költséget terhelő rendezvény szervezését, amelynek közvetlen forrásai nem állnak rendelkezésre.

A helyi szervezetek által a 98. Küldöttgyűlésen átadandó egyesületi kitüntetésre javasoltak névsorát a szakosztály vezetősége az ülésen elhangzott javaslatok alapján véglegesítette, és egyhangúlag elfogadta:

Tiszteleti tagságra: *Varga Mihály* (A Tiszteleti Tagok kerete jelenleg hiánytalan, így a javaslat csak létszámcsökkenés esetére vonatkozhat.)

Éremre: *Józsa Sándor*, *Solymár Judit*, *Berta József*, *Szabó László*

Plakettre: *dr. Korompay Péter*, *Zámbó Béla*, *Mizsák Sándor*, *Bogdán Kálmán*

Oklevélre: *Számel János*, *Kovács József*, *Búzás Márton*, *Rátkay Norbert*

Az egyebek napirendi pont keretében 18 új tag felvételére került sor. Az újonnan felvett tagok a szakosztály vezetőségétől értesítést kapnak a tagfelvétel megtörténtéről és az egyesületi munkába történő bekapcsolódás, kapcsolatfelvétel formáiról, lehetőségeiről. Új tagtársaink: *Mráz László* (Bakonyi Hsz.), *Lopotnyik András*, *Varga András* (Borsodi Hsz.), *ijf. Tasnádi Tamás*, *Vass Gyula* (Budapesti Hsz.), *Baranyai Lőrinc*, *Gaál Lajos*, *Pongrácz Gábor Zoltán*, *Vélica Ioan* (Dorogi Hsz.), *Kalcsó Benedek*, *Müller Gábor* (Mátraaljai Hsz.), *Kádas Miklós*, *Nagy Ferenc*, *Richter Kálmán*, *Schweighardt István* (Oroszlányi Hsz.), *Czirók Attila György*, *Novák Zsolt*, *Rausch Péter* (Tapolcai Hsz.).

A hozzászólások során a helyi szervezetek képviselői adtak tájékoztatást a területükön történt eseményekről, valamint a közeljövő várható eseményeiről.

Az ülés emlékeztetője alapján PT

Klubnap a nógrádi osztálynál

A sok éves szokásainknak megfelelően ebben az évben is folytatjuk havi klubfoglalkozásainkat.

A január havi szakelőadást *Kiss Sándor*, a Nógrád Megyei Mérnöki Kamara elnöke tartotta. Az általa választott téma éppenséggel nem műszaki, hanem történelmi tartalmú, amelyet hobbiként művel mérnök barátunk. Az előadás címe: „Történelmi érdekességek a magyarság őstörténetében”. Az előadás során számtalan vetített képpel illusztrálta az olyan érdekességeket, mint pl. a rómaiak elődjének számító etruszk sírok felirata székely rovásírással történt; vagy miért állt le a rómaiak hódítása Dáciában a mai székelyföld határán?; hihe-tő-e, hogy a hatalmas hadsereget fenntartó magyarok a Kárpát-medencében tanultak meg gazdálkodni?

Az előadást követően tájékoztatások hangzottak el, majd szokás szerint dallal és koccintással köszöntöttük a januárban születésnapjukat ünneplőket. Név szerint: *Dobos Szabolcs, Gasparkovics Imre, Józsa Gábor, Józsa Sándor, Kiss Sándor, Kövesi Tibor, Nagy Gyula, Ürmösy László, Zentai Kálmán*.

Február 26-án megtartott összejövetelünkön *Szilveszter Tibor* bányamérnök kolléga „Erdély bányászat története és a Zsil-völgyi szénbányászat” címmel tartott vetített képes előadást. Fiatalkollégánk Petrozsényben szerezte bányamérnöki diplomáját. Több éven át dolgozott a Zsil-völgyi bányáknál. A tanulmányai és a gyakorlat során szerzett ismereteit osztotta meg velünk.

Az ókortól folyó nemesfémérc- és sóbányászat szinte kiapadhatatlan, még ma is tart Erdélyben. A feketeszen bányászat azonban csak az újkori történelem idején kezdődött. Az addig csak kibúvásokból ismert szén kutatását 1835-ben kezdték. A kutatások alapján hatalmas kiterjedésű, nagy fűtőértékű szénmezőt fedeztek fel, aminek kitermelése a mai napig folyik. A nógrádiaknak érzelmi kötődése van a Zsil-völgyi bányászathoz, mivel a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt.-nek érdekességei voltak az itt folyó bányászatban. Kiváló kollégánk *Andreics János* alapította meg itt az OMBKE petrozsény-zsil-völgyi osztályát, amelynek első elnöke volt. Itt védte meg 1916-ban a bányászok felfegyverzésével *Dzsida József* mérnök a román hadseregtől a bányákat.

Az előadást követően tájékoztatások hangzottak el. Elő-döntöttük, hogy a márciusi klubnapunkon tartjuk éves taggyű-lésünket, és az április 30-i klubnapot egy héttel korábban, 23-án tartjuk. Majd szokás szerint dallal és koccintással köszön-töttük a születésnapjukat ünneplőket. Név szerint: *Gajdár Vencel, Genge Agnes, Józsa Pál, Kúti István, Marek Aladár*.

Józsa Sándor

Évzáró Miskolcon

Az OMBKE miskolci koordinációs szervezetének meghí-voja 2008. december 16-ra szól a Felsőháromi Kohászati Mú-zeumba, ahol a szervezet 2008. évi tevékenységének eredmé-nyeit és a jövőbeni feladatokat kívántuk megbeszélni.

2005. július 1-jén e helyütt alakult ez a szervezet, hogy a megye területén „elfogyott” ipari üzemek egykori dolgozóinak lehetővé tegye a hagyományok őrzését és az egyesületi munka továbbvitelének lehetőségét.

Az összejövetelen megjelentek az OMBKE szervezetei-nek képviselői, az Erdészeti Egyesület küldöttei, az Egvetemi Osztály vezetői, a bányászati és kohászati szakemberek és a meghívottak, mintegy 50 fő.

Dr. Nyitrai Dániel köszöntője után meghallgattuk beszám-olóját a 2008. évi munkáról, az erdész, bányász, kohász ha-gyományok ápolása kapcsán szervezett szakmai és kulturális

eseményekről. Kiemelten szólt a II. Fazola nap eseményeiről, annak sikeréről, melyen Selmec város polgármestere is részt vett. A jövőben e szakmai rendezvényre nagyobb figyelmet kí-vánunk fordítani.

A szakmánkat szerető és a hagyományokért tenni akarók eredményesnek ítélték az összejövetelt, amit számos hozzá-szólás is bizonyított. Többek között felszólalt és ötleteivel se-gítette a 2009. évi elgondolásokat *Sipos István, dr. Gácsai Zoltán, dr. Grega Oszkár, Lóránt Miklós, Drótos László, Gergelyné Bobák Katalin, Rencsiné Ágh Márta, Mátrai Imre és Agotai József*.

Az elhangzottakat *dr. Tolnay Lajos*, egyesületünk elnöke foglalta össze, gratulált az eredményekhez és az elkövetkezen-dő időszakra sok sikert kívánt.

Az összejövetel baráti beszélgetéssel zárult és kellemes hangulatban kívántunk egymásnak boldog új évet és „Jószerecsét!”.

Lóránt Miklós

Tatabányai baráti találkozó

Az OMBKE tatabányai csoportja 2009-ben létrejöttének 50. évfordulójához érkezett. Valamennyi tagtársunk szeretné, ha ez a jubileumi év maradandó élményeket nyújtó, színvona-las, jó hangulatú eseményekkel gazdagítaná a szakmai, baráti társaságtól már eddig is bőven csordult, felejthetetlen ese-ménysort.

Nyilván ez a ráhangolódás nagy mértékben szerepet ját-szott abban, hogy a jubileumi év első rendezvényén, egy baráti találkozón több mint negyven résztvevő teljes odaadással fo-gadta a pompás, eddig nem ismert látványokat.

A baráti hangulatot az OMBKE tagok elősegítették, melyet villámgyorsan fokozott tüneményes házigazdánk, *Gottwald Sándor* vendéglátó-ipari vállalkozó. Ő a találkozó mottóját: „egy közülünk indult ember sikeres életútja” 7 óras, folyamatosan színes programmal produkálta, közben a hely-szint állandóan változtatva létesített jó hangulatot, birodalmá-nak adottságait kihasználva. A Tatabányától mindössze 15 km-re lévő bázis megismerése, a tagok 80%-ának új ismereteket nyújtott, melyet privát életükben remélhetőleg sokszor tudnak majd kamatoztatni. Nem kell 100 km-eket utaznunk ahhoz, hogy egészségünket ápoljuk, a wellness nyújtotta sportolási lehetőségeket kihasználjuk, majd kiváló gasztronómiai élmé-nyekhez jussunk és a játéktérben felhőtlen szórakozással zárjuk a tartalmas napot.

A birodalomban közösen eltöltött első tartalmas napot a tagok mámorosan köszönték meg az OMBKE tatabányai cso-port vezetésének és vendéglátónknak egyaránt.

Szikrai Miklós

Szakestély Dorogon

A 2008 novemberében megtartott dorogi hagyományos szakestély az idén is jól sikerült. Tavaly az volt az újdonság, hogy először vett részt a szakestélyen városunk polgármestere, és hogy két bányász vendégünk is volt Erdélyből.

Az idén az volt a különlegesség, azon túl, hogy vendégünk volt *Kiss Maly László*, a dorogi Szent Borbála templom espe-rese, hogy a már majdnem örökös praeses *Kárpát Csaba*, alias Cserepes, nem bírván a növekvő terheléseket visszalépett, s helyére a fiatalság tört be, a korábbi konzekvencia *Vöröskői Zsófia*, alias Pálinkakisasszony személyében. Női elnököt vá-lasztottunk!

Az ifjú elnökünk munkáját rutinosan segítette a nagy ta-

pasztalátú major domus *Salzinger György*, alias Százhágtát, a hangszálait nem kímélő cantus praeses *Vöröskői István*, alias Piroskavics, akinél megjegyezzük, hogy szerencsére az apai tekintélynek a nyomát se láttuk. A konzekvencia feladatainak végrehajtásáról a megszokott kontrapunkt *Stefán Kamburov*, alias Csefi gondoskodott. Az új elnök rutinos csapatával jól irányította az eseményeket, teret engedve a jókedvű tatabányai, oroszlányi és erdész vendégeinknek.

A cantus praeses eredményes és fáradhatatlan munkálkodása után a szakestély a hagyományoknak megfelelően a himnuszok eléneklésével zárult.

Dr. Korompay Péter, alias Petya

Szakestély Oroszlányban

Az OMBKE oroszlányi szervezete idén december 5-én, a hagyományoknak megfelelően, Borbála-nap közelében tartotta meg évzáró szakestélyét.

Mint minden évben, ezúttal is a szakestély központi témája kapcsolódott a szervezet, és a Márkushegyi Bányauzem életének aktualitásaihoz. Ennek megfelelően a szakestély megszólítása: „Valutabiztos a szén – Oroszlányi Szakestély” volt, utalva a gazdasági válságra és a bánya (mint utolsó mélyművelésű) által termelt fűtőanyag kiemelt, és várhatóan még sokáig kiemelt fontosságára.

A szakestély menete követte az eddigiek szerint kialakított szigorú menetrendet, hiszen a firma-lét nem engedi meg, hogy élete szervezetlen és hebehurgya legyen. Így a tisztviselők megválasztása után és az idén elhunyt tagtársak iránti néma tiszteletadást követően *dr. Magyar György* „komoly poharát” hallgathatta meg a mintegy 100 fős jelenlévő tagság. A téma az idén újra felélesztett aknászoktatás fontossága volt.

Az idei szakestély műzeumba illő, bemutatott, és elemzett tárgya a széntallér bankjegy plakát nagyságú molinójának be-

mutatása volt. A széntalléron ábrázolt elemek, aláírások, fényképek firmatársunk általi bemutatása nagy derűtséget okozott a hallgatóságban. A széntallér kicsinyített másolatát minden résztvevő megkapta söröpcióként az elkövetkezendő szakestélyekre.

Az ezután következő szervezett, spontán firma felszólalások tovább fokozták a hangulatot, melyhez az időközben felszolgált isteni krampampuli is csatlakozott. A „fiatal bányamérnök” szokásos márkushegyi expozéja az eltelt év eseményei elé tartott görbe tükröt. Ezt követte a szervezetben folyamatosan átalakuló és szerveződő Röpülj Csákány Dalkör népdal-elferdítéseinek előadása. Az eredeti dallamra írt, üzemi élethez kapcsolódó szövegeket a dalkör tagjai a szakestélyre készítik el és adják elő. A dalkör egyelőre csak a szakestélyeken hallgatható meg.

Az est záró akkordja a balekkeresztelő volt. Az Isteni Fényben Tündöklő Dicső Firmák koszorúja újabb három fővel szaporodott, akik az idén végeznek az aknászoktatás technikumában.

Az erdész, kohász, bányász himnuszok eléneklése után a társalgás már szabad mederben folyt, jelezve, hogy a firmák kedvelik a kötetlenséget is.

Tóth Zsolt

A Zsil-völgyében jártunk

A lupényi bányauzem meghívására júliusban a dorogi szervezet nyolc tagja, feleségekkel megerősítve (5 autóval) a Zsil-völgyébe látogatott. A megérkezés előtt pár kilométerrel megtekintettük Mara Ernő és Márta tagtársunk „visszakapott birodalmát”. Az almások és szilvások termékeit az adott időszakban már folyékony, 55 fokos formában kóstoltuk meg.

A lupényi bányák vendégházában, a bánya vezetése nevében Purcaru-Danciulescu Cristinel bányai igazgató és *Moldovan Marius* részlegvezető fogadott minket.

A programunkat Joan Velica, nyugalmazott bányamérnök szervezte (aki belépett egyesületünkbe), a kommunikációban *Liszka János* és *Pongrácz Gábor Zoltán* tagtársaink segítettek, akik korábban a Zsil-völgyi bányánál dolgoztak.

A lupényi bányauzemben a bányai igazgatótól kaptunk tájékoztatást az 1884-ben megnyitott bánya működéséről. Lupényben a szokás szerint megkoszorúztuk a bányász hősök emlékművét (ahogy tavaly is), és utána meglátogattuk Lupény polgármesterét.

A környék nevezetességeinek megtekintésén túl találkoztunk Petrozsény polgármesterével, *Tiberiu Jacob-Ridzi* úrral, aki a tájékoztatója után átadta a hivatal és tanács emléklapettjét *Glevitzky István*, *Klinger János*, *dr. Korompay Péter*, *Kovács József* és *Liszka János* tagtársainknak.

A Zsil-völgyi bányászoktatás helyzetéről az igazgatóságon *Jujan Constantin* vezérigazgató-helyettes tartott tájékoztatót.

A hét bányauzemből álló tröszt történetében érdekes, hogy a folyamatos leépítés után 2008-ban már voltak új felvételesek. Az évi 3 Mt feketeszén termelését 11500 fő összlétszámmal végzik.

A fentiekben említett vendéglátóinknak, partnereinknek a bányász hagyományok ápolásáért és a nemzetközi bányászkapcsolatok bővítéséért folytatott eredményes tevékenységükért „Dr. Schmidt Sándor” emléklapoktetet és oklevelet adományoztunk.

A kapcsolat élő, hiszen már a 2008-as Borbála napi ünnepségeinken részt vett a Zsil-völgyi delegáció.

Dr. Korompay Péter

Van jövője a szénbányászatnak?!

2008. október 6-án nagy érdeklődésre számot tartó szakmai előadás volt Dorogon. Előadó *dr. Vojuczki Péter*, az Auro-ma Kft. igazgatója, a Bányászati Világkongresszusokat Szervező Nemzetközi Bizottság tagja, a Bányászati Szakosztály alelnöke volt. Ritka az olyan előadás, amely elhangzása után ön-álló életre kel és hónapok múlva is az érdeklődés középpontjában van. Nem győzők a kéréseknek eleget tenni, hogy az előadáson elmondottakat alátámasztó táblázatokat megküldjem a vitatkozó kollégáknak. Nem véletlenül, mert az energetika kérdései húsba vágó dolgok.

Az előadásból összefoglalóan megállapítható, hogy az energetikával csakis hosszú távú, pillanatnyi érdekeket mellőző gondolkodásmóddal lehet foglalkozni. *Dr. Vojuczki Péter* emlékeztetett arra, hogy az 1970-es évek széntermelésének versenytársa a 2-3 dollár/hordó kőolajár volt. A szénbányászat visszafejlesztése során – erről sokan elfeledkeznek – az ország horribilis összegeket költött a kőolaj-, földgázvezetékek, a villamosenergia-hálózat, a növekvő import miatti szükség szerű kiépítésére.

A mai tények azt igazolják, hogy a működő hazai szén-erőművek állítják elő a legolcsóbb villamos energiát, Oroszlányi Erőmű 10,91 Ft/kWh, Mátrai Erőmű 11,98 Ft/kWh. A szénhidrogén erőművek átlagos önköltsége 22 Ft/kWh volt. A megújuló energiát használó erőművek önköltsége még ennél is magasabb.

Az is meglepő, de tény, hogy a világ széntermelése 1976-tól folyamatosan 30%-kal, a feketeszéné 46%-kal nőtt. Természetesen azokban az országokban, ahol a villamosenergia-előállítás jelentős hányada szénből történik (Lengyelország 96%, Csehország 63%, Németország 51%, Románia 48%, Kína 79%, Egyesült Államok 56%). Ezekben az országokban kiemelten foglalkoznak a CO₂ kibocsátás csökkentésével is.

A mi a megoldás kérdésére az előadó gazdaságos, hazai szénvagyonra épülő bükkábrányi, toronyi, kápolnai, erdőtarcsai erőmű építési lehetőséget említette, nem kizárva az orosz-lányi, borsodi, mecseki szénmedencék szeneinek korszerű környezetbarát széntüzelési eljárásokat alkalmazó újbóli használatbavételét sem.

Dr. Korompay Péter

Dr. Barátosi Kálmán előadása

2009. március 3-án került sor éves szakmai programunknak megfelelően az OMBKE Mikoviny termében *dr. Barátosi Kálmán* előadására, igen nagy érdeklődés mellett. Ebben bizonyára közrejátszott az is, hogy szakosztályunk tagjai 3-4 nappal előbb kapták kézhez a BKL Bányászat 2008. évi 6. számát, melyben (p.: 47-49) beszámolt a Dél-Afrikában megtartott „Nemzetközi Bányamérő Egyesület (ISM) 36. elnöksé-

gi ülésé”-ről. *Dr. Barátosi Kálmán* a programon több mint 900 !!! fényképet készített, de idő hiányában körülbelül 350 fényképet mutatott igen szakszerű magyarázattal.

Dr. Barátosi Kálmán közel 100 perces előadásának első részében Fokvárost és környékét (a Green Market Church-öt, a színházat, a Green Market piacot, ahol különféle afrikai népművészeti termékeket árúsítanak, a városházát és felette a Tábla hegyet, a Jó reménység-fokot (Cape of Good Hope), és az Atlanti- és Indiai-óceánok találkozásánál lévő Cape Pointot mutatta be.

Ezt követően Kimberley városát ismerhettük meg, ahol az ISM tartotta ötnapos ülését. Különösen érdekes volt a Big Hole régi gyémántbányáról szóló metszeteknek és képeknek bemutatása. Az ötnapos programhoz tartozott a De Beers cég Finish Mine működő gyémántbányájának megtekintése. Erről is számtalan kiváló fényképet mutatott be az előadó.

Befejezésként Johannesburgot ismerhettük meg. Különösen érdekes volt az „Oroszlánkert” többhektáros területén készült fényképek bemutatása és a Nelson Mandela tér ismergetése.

Az igen érdekes, látványos, tanulságos előadás megtekintését minden helyi szervezet figyelmébe ajánlom.

Dr. Horn János

A Lignit Baráti Kör évadzáró ülése Gyöngyösön

2008. december 16-án a Honvéd Kaszinóban évadzáró ülést tartott az OMBKE Mátraaljai Szervezet Lignit Baráti Köre.

Értékeltek a 2008. évi munkaprogramot, megállapítva azt, hogy a tervezett hét rendezvény mind megvalósult, amelyről a BKL Bányászatban részletesen beszámoltak.

A baráti kör minden tagja és a helyi szervezet vezetői is írásban megkapták a 2009. évre tervezett munkatervet, amelyet az évadzáró ülésen is tárgyaltak.

2009-ben is hét összejevetelt terveznek.

E sorok írója külön kihangsúlyozta, hogy előadást tart majd *Nagy Lajos* okl. bányamérnök, az OMYA vezérigazgatója az Eger melletti mézskőbánya és a Mátrai Erőmű Zrt. kapcsolatáról, különös tekintettel a kéntelenítésre. Szó lesz Gyöngyös város jelenéről és jövőjéről Hiesz György polgármester előadásában, Gyöngyösre várjuk *dr. Somfai Attila* emeritus professzort, aki visszaemlékezik a gyakorlatban eltöltött geológiai tevékenységére és a tudományban, az egyetemi hallgatók körében végzett 20 éves munkájára. Nagy érdeklődéssel várjuk *Antal Jánosné* közgazdász, a Mátrai Erőmű Zrt. gazdasági vezérigazgató-helyettesének előadását a bánya és erőmű szomszédos településeinek kapcsolatáról, azoknak nyújtott anyagi támogatásáról.

A közreadott 2009. évi programmal és a 2008. évi munkával kapcsolatban véleményt nyilvánítottak: *Gubis János, Szabics János, Varga József, Morvai László, dr. Etlé László, Horváth Gusztáv, Iván Lajos, Lovász András, Hamza Jenő, Sankovics László, Karacs Imre, dr. Goóts László, Túri Elemér, Pribula Nándor, Katona Zsigmond, Oláh Sándor és Csizmadia Lajos.*

A Lignit Baráti Kör elnöke mindenkinek megköszönte az észrevételeket, ígéretet tett arra, hogy a javaslatokat a 2009. évi munkáknál figyelembe veszi. Minden megjelentnek kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánt.

Dr. Szabó Imre

A Cronus Kft. tulajdonosának előadása Gyöngyösön

Az OMBKE Mátraaljai Szervezet Lignit Baráti Körének szervezésében 2009. február 10-én Gyöngyösön a Honvéd Kaszinóban *Kosik János*, a Cronus Kft. ügyvezető igazgatója „*A kiskotrók és segédgépek szerepe a lignitbányászatban*” címmel tartott nagyszerű előadást.

Bevezetőjében elmondta, hogy a cég 1983-tól működik az ország szinte minden területén. Dorog, Salgótarján, Rudabánya, Vác, Pécs, Délegyháza, Tatabánya, Visonta, Bükkábrány térségében szén, kő, kavics, homok, egyéb ásványok külfejtéssel történő kitermelésénél működtek közre, s alakították ki a ma már legkorszerűbb kiskotrós, segédgépes technológiát. Előadásában a Mátrai Erőmű Zrt. területén működő visontai és bükkábrányi külfejtésekben végzett tevékenységet ismertette részletesen. Bükkábrányban 1992-től, Visontán 1995-től dolgozik a Cronus Kft.

A külfejtésekben alkalmazott marótárcsás és vedersoros nagykotrók a művelési módoknak megfelelően végzik mind a meddő letakarítást, mind a szén (lignit) jövesztését, tehát maradnak meddő és széntömegek a nagykotrók munkája után, ezt kell a segédgépeknek, kiskotróknak kitermelni, elszállítani.

A letakarításnál alkalmazott marótárcsás kotrógépek vágóereje kötött, nem minden keménységű anyagot tud jövesztetni, ilyen a nagy keménységű homokkő. Ezek kinyerésére csak kiskotrók, esetleg robbantásos technológia alkalmazásával segédgépek jöhetnek szóba.

Omlásra hajlamos, magas rézsűk tehermentesítésére csak a kiskotrós technológiát lehet alkalmazni. Szalagok rúkolási területének kialakítása szintén ezzel a módszerrel oldható meg. A széntelepek fedőjének egyenetlenségei miatt a nagygépek lavírsíkja alatt visszamaradt „börke” meddő kitermelése vagy a visszamaradt lignit kinyerése, szállítása szintén egyedi technológiával oldható meg.

A kiskotrós technológia előnyeit jelenti még az, hogy rugalmasan kiegészíti a mindenkori nagygépek technológiai igényeit,

bármilyen területen „bevethető” rendkívül rövid idő alatt. Jó állékonyságú, tömörített hányóterületet lehet kiképezni, így elkerülhetők a hányó-csúszások, megkönnyítik a rekultivációs munkát. A végrészük optimális kialakítása csak kiskotrós technológiával érhető el. A marótárcsás és vedersoros gépekkel 2 m-nél vékonyabb szeletek gazdaságosan nem művelhetők. Kiskotrós technológiával viszonylag kis területek is művelhetők, így a lignit maximálisan kinyerhető. Rekultivációnál a humusz visszatérítése is csak ilyen technológiával lehetséges. Közlekedő utak, dózer-átjárók, egyéb tereprendezések kiskotrókkal, segédgépekkel jól elkészíthetők.

Ahhoz, hogy a Cronus Kft. a Mátrai Erőmű Zrt. igényeit maximálisan teljesíteni tudja, szüksége van arra, hogy a humán és technikai feltételek meglegyenek. Képzett műszaki és szakképzett személyzetre, szakvezető állományra stb., ezen kívül megfelelő gépparkra, műszaki, forgalmi telephelyre, javítóbázisra, üzemanyag-kutakra, raktárakra, irodára van szükség. Mindezekkel a Cronus Kft. rendelkezik.

A Mátrai Erőmű Zrt. vezetőségével a kapcsolat jó, évenként kötnek szerződést az elvégzendő munkákra. Elmondta, hogy 1994-2008-ig az eszközállományuk hogyan fejlődött: A szállítóeszköz 43-ról 82-re, a rakodógépek 5-ről 21-re, a dózerok 8-ról 11-re, a gréderek 1-ről 4-re, az egyéb gépjárművek 5-ről 18-ra növekedett.

Visontán az éves meddő termelésük 7,2, Bükkábrányban 4 M m³. Éves árbevételük 3,7 milliárd Ft, a létszámuk 230 fő.

A minden területre kiterjedő, jól összeállított, színvonalas előadást e sorok írója köszönte meg az előadónak. Hozzászóltak, illetve kérdéseket tettek fel az előadónak a következők: *Oláh Sándor, Lavrina József, Horváth Gusztáv, Hamza Jenő, Varga József, Kovács Imre, dr. Szabó Imre.*

Végighallgatta az előadást és a hozzászólásokat *dr. Dovrlet Gusztáv*, a Mátrai Erőmű Zrt. osztályvezetője, a helyi szervezet titkára is, és megköszönte a Lignit Baráti Kör munkáját. Átadott *Karacs Imre* gazdasági vezetőnek 20.000 Ft-ot a 2009. évi működési költségek fedezésére, amiért *Karacs Imre* meleg szavakkal mondott köszönetet.

Dr. Szabó Imre

Óév búcsúztató Gyöngyössolyoson

Lovász András okl. bányamérnök, üv. igazgató, az OMBKE Mátraaljai Szervezet Lignit Baráti Körének tagja 2008. december 30-án vendégül látta a baráti társaságot saját borospincéjében „óév búcsúztatóra”. Meleg szavak kíséretében üdvözölte a megjelenteket, majd „ágyas” mézes pálíntát ittunk és közben házi füstölt szalonna, kenyér, savanyúság került az asztalra, s fogyasztás után végigkóstoltuk a 2007-2008. évi 5-6 fajta finom mátrai borokat.

Visszaemlékeztünk az elmúlt évek sikereire, a bekövetkezett, bányászatot ért sérelmekre, de sok szép emlék is előkeült, amit szívesen meghallgattunk.

Katona Zsigmond okl. geológusmérnök, ny. főgeológus – aki egyben *Lovász Bandi* pincemestere is – szakavatottan ismertette az egyes borfajtákat, dicsérte mindegyiket „testes, jó zamatú, illatos” stb. Olyannyira, hogy 1-2 óra után a társaság „kantusz prézesei” szép magyar és bányász dalokat intonáltak és énekszóval, vidáman búcsúztunk a 2008-as évtől. *Bandi anyósa* nagy meglepetésünkre meleg tepertős pogácsával lepett meg bennünket, amit jóízűen elfogyasztottunk.

Megköszönve a szíves vendéglátást, boldog új évet kívánva egymásnak hagytuk el Gyöngyössolymost.

Dr. Szabó Imre

Kirándulás Ipolytarnócra

Az OMBKE Borsodi Helyi Szervezetének nyugdíjas baráti társasága (41 fő) és a rudabányai csoport (7 fő), 2008. július 3-án Ipolytarnócra látogatott.

Útban Ipolytarnócig

A társaság úgy döntött, hogy az autóbussos kirándulással Ipolytarnócot Szlovákián, a Felvidéken át közelíti meg. A Miskolcra induló csoport Bánrévénél lépte át az országhatárt, majd a rimaszombati járás „Gótikus útján” érintette Csíz (Či-) községet, amely az 1860-as évek óta bróm- és jódtartalmú termálvizéről nevezetes fürdőhely. Csíz után Rimaszécsen (Rimavska sec) át értük el Rimaszombatot (Rimavska Sobota). A német bányászok által alapított – ma kb. 25 000 lakosú – településről az első írásos feljegyzés 1270-ből származik. A Károly Róbert által 1334-ben adott városi jog évfordulóját „A város napja” néven minden évben megünneplik. A városban számos történelmileg és építészeti szempontból jelentős épület és templom épült, ezek közül is kiemelkednek a főtéren található római katolikus és a református templomok. Az évszázadokon át tipikus kézműves város minden időben fontos szerepet játszott a művelődésben, különösen az Egyesült Protestáns Főgimnázium magalakulása után. Itt tanult többek között Izsó Miklós, Mikszáth Kálmán, Pósa Lajos, Tórs Kálmán, Holló Barnabás. Sok híresség is született a városban, Hatvani István fizikus, Decsy Borbély Sámuel orvos, Ferenczy István szobrász, Szentpétery József ötvös, Tompa Mihály költő, Blaha Lujza „a nemzet csalóánya”, Richter Aladár, Szabó Patay József természettudósok, Győry Dezső költő, Bartók Béláné Pásztory Ditta zongoraművésznő. Petőfi Sándor Rimaszombaton kapta a legnagyobb közéleti megbecsülést, Gömör-Kishont vármegye tiszteletbeli táblabírájává választották. Rimaszombat a II. világháború után erősen iparosodott, a műemlék városmagot újonnan épült lakótelepek övezik.

Rimaszombatot elhagyva Losoncot (Lučenec), Dél-Szlovákia egyik legjelentősebb városát érintettük. Története sok száz évre nyúlik vissza, már 1128-ból említik a korabeli feljegyzések. Többszöri, szinte teljes pusztulás után a város a 18. században erőteljes szellemi és gazdasági virágzásnak indult, a század végén már két gimnáziuma, protestáns hittudományi főiskolája és jogakadémiája volt. 1849-ben Grabe cári tábornok kozákjai kirabolták, és porrá égették, csak a gótikus eredetű katolikus templom egy része maradt meg. Az 1871-ben megnyílt Budapest – Losonc – Zólyom – Ruttka vasúti fővonalnak köszönhetően jelentős ipari központtá fejlődött, megelőzve minden szomszédját. Losonc szülőltje: Kálmán József író és Rádai Pál, Rákóczi fejedelem titkára, Sükey Károly író, az 1848-as márciusi ifjak egyik tagja. A két világháború közötti időszakban Szlovákia magyar nyelvű irodalmi életében jelentős szerepet játszott a „Madách Kör”. A város zenei hagyományai közül említésre méltó, hogy a Losoncon állomásozó „25-ös gyalogezred” zenekarát a fiatal Lehár Ferenc vezényelte. Itt született Serly Lajos zeneszerző, kinek szintén zeneszerző fia New Yorkban Bartók Béla barátja és segítőtársa volt.

Ipolytarnóc

Ipolytarnóc Tarnóc néven 1332-ből ismert település. A falu a 17. század elején csaknem elnéptelenedett, fellendülés csak az 1700-as években következett be. Jelentős esemény volt a falu életében 1896-ban az Aszód – Balassagyarmat – Ipolytarnóc – Losonc közötti vasútvonal átadása. Napjainkban az elöregedő faluban 516 fő lakik, megszűnt az iskola és a posta, és 2007-ben a 110 éve üzemelő vasút is. A Nógrád-megye északi szegletében lévő ipolytarnóci ősmaradványokat bemutató terület különleges tudományos és turisztikai látványosság.

Ipolytarnóc „Ősmaradványok, Természetvédelmi Terület”

A Magyarország 7 természeti csodája közé sorolt előfordulás az ország földtani múltjának gyöngyszeme, melyet 1995-ben az összeurópai természeti örökség részének nyilvánították, és Európa Diplomával tüntették ki. A bemutatóhelyen a látogatót a 2007-ben épült „Ősfenyő Belépő” fogadja. A létesítmény önmagában is figyelmet érdemel, melyet a KARANCSTERV Kft. tervei alapján a miskolci ADEPTUS Rt. épített meg.

Ősfenyő belépő, fogadóépület

Az épület közlekedő folyosója a tarnóci megkövesedett fa belső üregét imitálja, innen nyílik a kiállító-, a konferenciaterem, az ajándékbolt és a „4D Motion Theatre” szimulációs terem, ahol a látogató mintegy „időalagúton” át érkezik vissza a vulkánkitörés előtti miocén földtörténeti korszakba. Az akkor élt őssálatokat és a trópusi esőerdőt hiteles, s egyben látványos térhatású, animációs film mutatja be, amely az egykori Pompei elpusztító vulkánkitöréshez hasonló lávakitöréssel ér véget.

Az épület előtti téren található a bükkábrányi lignitbányából kimentett, 8 millió éves mocsári mamutfenyők egy csoportja (7 db), melynek végleges konzerválása és védőtető alá helyezése folyamatban van.

A Cserehát hegység északi peremén, az oligocén korszak után a területet a miocén tenger vette birtokába, amely többnyire homokos üledéket hagyott vissza. A tenger és a burjánzó szubtrópusi esőerdő adott otthont az őssálatvilágnak. A többszintes erdőket páfrányok, pálmák, magnóliák, babér- és platanfélék uralták, és közülük magaslottak ki az óriási fenyők, melyek meghatározták a táj képét. Ennek az idilli élővilágnak jelentette a végét 21-22 millió évvel ezelőtt az a hatalmas, egy-szeri vulkánkitörés, amely betemette és konzerválta Ipolytarnóc közelében azt a területet, amely az őssálatban az állatok ivóhelye volt itt. A 40-60 m vastagságú porkitörést később több követte. A páratlanul értékes leletek feltárását egy kis patak, a Borókás tette lehetővé, amely az idők folyamán a homokkővé keményedett tengeri iszapról lemosta a vulkáni port. A közel 170 éve ismert előfordulást a helyszínre látogató külföldi szakemberek 1928-ban a világon egyedülállóan nyilvánították. A terület kiemelt védelmére 1944-ben került sor, ekkor jelölték ki azt a 157 hektár nagyságú területet, amely az 1950-1970-es évek kutatásai alapján 510 hektár nagyságú, szigorúan védett természetvédelmi területté bővült. Európa egyik legösszetettebb és látványosan kiépített ősmaradvány le-lőhelyén 4 tanösvényt alakítottak ki, melyek hossza 700 m és 4 km között változik. A fogadóépülettől indulnak ki és nyitvatartási időben szabadon látogatható, könnyű sétával bejárha-

tóak. A műút mentén kialakított „Kőzetparki ösvény”, a jelenből lépésenként 15 000 évvel vezet visszafelé a múltba, a geológiai ösvény bejáratának 24 millió éves kőzetretegeihez.

A „Kőzetparki ösvény” mentén elhelyezett üledékes és vulkanikus kőzetek reprezentálják a Cserehát hegység északi térségét alkotó földtani formációkat, kőzetfeleléseket. A „Kőzetparki ösvény” folytatása a „Borókás-árok Geológiai Tanösvény”, melynek hossza 800 m. Ez az ösvény is könnyű sétával, karbantartott úton járható be. A tanösvény a cápafogakat rejtő ősi Paratethys-tenger fenekétől, a trópusi esőerdő maradványain keresztül a vulkánok tetejéig terjedő időutazás legnépszerűbb útvonala, csak kísérővel látogatható.

A Borókás-patak völgye egy példásan kikapított földtani alapszelvény, ahol jól tanulmányozhatók az egykor tengerparti képződmények, a szárazulattá válás nyomai, egy nagy intenzitású vulkánkitörés termékei, a földkéreg törései, vetődései, amelyek mentén források fakadnak. A tanösvényen több mint 40 tájékoztató tábla és 30 növényfaj nevét feltüntető tábla segíti az önálló ismeretszerzést. A 8 jelzett állomás mellett 3 csarnok védi a 170 éve ismert, megkövesedett óriási fenyőfát, az őállatok lábnyomait és a levéllenomatokat.

A homokkő felszínén az 1800-as években találták meg azt az óriási ősfenyőfa törzset, melyet a helybeli palócok „Gyurtyánkő-lóczának” neveztek, és a Borókás-patakon kőhidként szolgált. Az ősfenyő első tudományos felfedezője Kubinyi Ferenc, a Magyar Földtani Társulat egyik alapítója volt, aki 1837-ben, az akkor már 3 darabra tört, közel 60 m hosszú, 800 mázsa súlyú fatörzsnek (melyet tölgyfának, vagy cserfának tartott) a „Humboldt óriási kövülete” (Petraefactum giganteum Humboldtii) nevet adta. Későbbi kutatások (1882) a megkövesedett fatörzset már fenyőfaféleségnek minősítették (Pityoxylon sp. Felix). Az 1900-as években Tuzson János a kövületet „Pinus tarnócziesnek”, majd 50 évvel később Gregus Pál „Pinusylon lambertoidesnek” nevezte el.

A fenyőtörzs környezetében lévő iszapos agyag fenyőtülevél, fenyőtoboz lenyomatát őrizte meg, ez bizonyítja, hogy az ősfenyő eredetileg is ezen a helyen állott. Kubinyi Ferenc meghívására Szabó József, a neves geológus több alkalommal is megtekintette az ősfát, melyet annak megóvása érdekében szerettek volna Budapestre, a Nemzeti Múzeumba szállítani. Miután a fatörzs elszállítása megoldhatatlan feladatot jelentett, Szabó József javasolta, hogy a fatörzs védelmét a helyszínen kell megoldani. Erre az 1870-es években került sor, a Nemzeti Múzeum egy alacsony téglaboltozatot épített a fatörzs fölé. Állandó őrző-védő személyzet hiánya miatt a boltozatot kívül maradt több ol nagyságú fadarabokat szétverték és elhordták. A kovással átítatott darabokból kitűnő kaszafé-

nőkövek, de még sírkövek is készültek. Később a törzset védő téglaboltozatot is kikezdte az idő vasfoga. A napjainkban töredékre fogyott ősmaradványok boltozatos, rácsos ajtóval felszerelt pincszerű építmény védi az időjárás viszontagságaitól. A fatörzs egy része a Természettudományi Múzeumba került, ahol arról metszetet is készítettek, amelyen a kovásodott fa évgyűrűi jól megfigyelhetők. A fatörzs csillagászok is megvizsgálták, és arra a következtetésre jutottak, hogy a napfolttevékenység akkoriban nem 11 éves, hanem 5 éves ciklusokban változott. A védőpince mellett további 2 csarnok mutatja be az ősmaradványokat.

Ez idáig 11 gerinces állatfaj több mint 3000 lábnyomát sikerült azonosítani, vastagbőrű elefánt, ősrorszarvú, őzfélék, törpelő-félék, krokodilusok, teknősök, madarak lábnyomai kövültek meg az iszapban. Az emlősök közül leggyakoribb az ősrorszarvúak kör alakú és három patában végződő lábnyoma. Az ősvilágban sokféle ragadozó is élt itt, közöttük a legnagyobb volt a medvekutya a „Bestipeda maxima”. A lábnyomos felszínt a nagyszámú növénymaradvány tarkítja. Az iszapos homokból és a közvetlen fedőből a tufából több mint 15 000 lenyomat került elő, ezek révén sikerült rekonstruálni az egykori vegetációt, amely főleg füge, pálma, babér, magnóliafélék, cédrus, dió, bükk, fűz és páfrányfélésekből tevődött össze. A tanösvény végén lévő, nagyobb lábnyomos csarnok Tásnádi Kubacska András nevét viseli, aki egyik legismertebb kutatója volt az ipolytarnóci előfordulásnak. Sokat tett azért, hogy ezt a geológiai ritkaságot ilyen rendezett környezetben tekintheti meg a látogató, ipolytarnóci kutatásairól és az itt szerzett élményeiről „Expedíció az időben” címmel könyvet is írt. Kutatásait Kretzoi Miklós, majd Kordos László folytatta. A Tásnádi Kubacska András nevét viselő csarnokban a lábnyomok alapján rekonstruált állatok 3 dimenziós filmvetítés segítségével elevenednek meg. A kiállítás az egyéb európai és magyar lábnyomos lelőhelyek ismertetésére is kitér, az ősnövény sarokban az egykori vegetáció élethű rekonstrukciója látható.

A csoportunk által meglátogatott két tanösvény mellett a nyitvatartási időn belül kísérő nélkül látogatható az „Ősfenyő Belépő” fogadóépülettől kiinduló „Biológiai tanösvény” és a „Kőszikla ösvény.” A 2 illetve a 4 km hosszúságú erdei ösvényeket pihenőhelyek, kilátó és a helyi bányászat tájba simuló emlékhelyei színesítik.

Az ipolytarnóci látogatás végét a 4D Motion Theatre filmvetítése jelentette, melyet a terem kis befogadóképessége (20 fő) miatt csak a csoport fele nézett meg. A térhatású film vetítése mellett az élményt fokozta az a tény, hogy a néző által elfoglalt szék több irányba is elmozdult, így teljesen élethűvé vált a filmvetítés.

A Borókás tanösvény bejárata előtt

A csoport egy része a megkövesedett fenyőfa előtt

Losoncot elhagyva gyönyörű és tiszta tájakon haladtunk át. Osgyán (Ozdany) térségében egy „Motorest” étteremben került sor az ebédre. Korábbi hagyományainkhoz híven, a hangulat karbantartása végett a szlovák-magyar határ újbóli átlépése előtt még megálltunk Sajószentkirályon (Král), ahol különféle üdítőkre váltottuk maradék koronáinkat. A csoport megfogalmazta a kirándulásról a véleményt, csodát láttunk Ipolytarnócon, amit kár lett volna kihagyni, ugyanakkor párhuzamot is vontunk: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Rudabányán is van egy ma már világszerte ismert öslénytani előfordulás meglehetősen mostoha körülmények között. Remélhetőleg itt nem kell 150 évet várni, hogy a Rudapithecus lelőhely hasonló színvonalú turisztikai látványosság legyen.

Sóvágó Gyula
(Fotó: Drencsán Balázs)

Előadás a geotermikus energiáról

Zsúfolásig megtelt az OMBKE Központ Mikoviny terme 2009. január 6-án, a Bányászati Szakosztály Budapesti Helyi szervezet évnvítő szakmai előadásán.

Mádlné dr. Szőnyi Judit az ELTE docense „A geotermikus energiakészletek kutatása, hasznosítása” címen tartott nagyon értékes, szakmai előadást. Témafelelőse volt annak a tanulmánynak, amit a Magyar Tudományos Akadémia rendelt meg a Kormány felkérésére „A geotermikus energiahasznosítás nemzetközi és hazai helyzete, jövőbeni lehetőségei Magyarországon / ajánlások a hasznosítást előmozdító kormányzati lépésekre és háttér tanulmány” címen. A téma kidolgozásában dr. Rybach László, az MTA külső tagja, a Nemzetközi

Geotermikus Szövetség elnöke, dr. Lenkey László, dr. Hámor Tamás és Zsemlye Ferenc működött közre. A tanulmányt az MTA-ban 2008. március 14-én vitatták meg, aminek eredményeként az anyag véglegesítésében dr. Pápay József az MTA r. tagja és dr. Alföldi László az MTA doktora adott tanácsokat. Az anyag megtárgyalására még kormányzati szinten nem került sor, így az előadó csak annak egyes részkérdéseire térhetett ki, illetve több évtizede folyó kutató munkáját ismertette.

Az előadás részletesen mutatta be mind a hazai-, mind a világ geotermikus energiakészletét, a felhasználás módjait, lehetőségeit és milyen kormányzati lépésekre volna szükség, hogy a geotermikus energia minél nagyobb szerepet kapjon hazánk energiaellátásában is.

Az előadás végén a hallgatók által feltett kérdésekre az előadó pontos, világos válaszokat adott.

Dr. Horn János

Előadás a felnemeti mészkőbányáról Gyöngyösön

Az OMBKE Mátraaljai Szervezet Lignit Baráti Körének szervezésében 2009. március 24-én, a Honvéd Kaszinóban Nagy Lajos, az Omya Hungária Kft. ügyvezető igazgatója, szakosztályunk elnöke ismertette a felnemeti mészkőbányában folyó tevékenységüket nagy érdeklődést kiváltó előadásában.

Elmondta, hogy Felnemeten, Eger határában már 100 éve folyik mészkőbányászat. A valamikor az érsekség tulajdonában lévő bánya állami tulajdonba került, melyben 1992-ben szerzett 51%-os, később 100%-os tulajdont az osztrák Omya. A bánya triász mészkő földtani vagyona 363 Mt, a kitermelhető 180 Mt. Sorsfordító év volt 1998, mivel a Mátrai Erőmű (800 MW) megépítette a füstgáz kéntelenítő berendezést, melynek üzemeltetéséhez nagy mennyiségű mészkőörlemény szükséges. A bányát korszerűsítették, és modern őrlőművet, „gyárat” építettek melléje.

Az előadó részletesen ismertette a bánya és az őrlőmű teljes technológiáját. Robbantásos jövesztést – ehhez Ando-Prill ömlesztett robbanóanyagot – alkalmaznak, a készlet rakodás-szállítás után kerül a bányai előkészítő sorra, ahol a szennyezők – homok, föld – leválasztása után a mészkövet 250 mm alá törlik. A töret gumiszalagon kerül a „gyárba”, ahonnan többségében vasúti és közúti ömlesztettanyag-szállító kocsikkal kerül a végtermék a felhasználókhoz, de a zsákolás is megoldott. Az egész folyamat automatizált, a társaság létszáma mindössze 44 fő. Az Omya emberei a környéken a legjobban fizetettek közé tartoznak, és a munkahelyük biztonsága is nagy, köszönhetően a Mátrai Erőműhöz kapcsolódó, 2025-ig biztos élettartamnak.

A visontai erőműnek szállított őrléményen kívül építőipari, útépitési, ill. kisebb mennyiségben cukor- és papírgyári felhasználásra is visznek a termékeikből, így a mészkőfelhasználás optimális, meddőhányóra minimális anyagmennyiség kerül. A társaság éves eredménye 500 M Ft körül van.

Nagy Lajos szólt a környezetvédelemről is. Eger és környéke vízellátása az almári vízbázis kútjaiból történik, ezért fokozott figyelmet kap a felszíni és felszín alatti vizek minőségi megfigyelése. A hatósági megállapítások szerint a vízminőségi megengedett értékeket nem lépték túl. Hasonló eredményt mutattak a por-emisszió és zajmérések is. A környezetvédelmi felülvizsgálatok alapján megállapítható, hogy tevékenységük megfelelő, nem károsítja a környezetet, nem veszélyezteti a környezetben élő embereket.

Az előadást a hallgatóság nagy tapssal értékelte, kérdéseket tett fel Lovász András, Katona Zsigmond, Oláh Sándor, Pribula Nándor, Urbán Gábor, Horváth Gusztáv, Morvai László, Fazekas Miklós és Szabó Imre.

Dr. Szabó Imre

Gyalogtúra a dorogi Homokvasút nyomvonalán

Április 4-5-én összesen 36 km-es gyalogtúrát szervezett közösen a *Kisvasutak Baráti Köre Egyesület az OMBKE Dorogi Helyi Szervezete* és a *Csolnoki Bányász Klub*.

A túrát Pálinkástárónál kezdtük a bányavasút egykori mozdonyszíneinek elhagyott épületénél, majd megtekintettük a táró utolsó 50 m-es fennmaradt szakaszát, amely 1987-ig a Dorogi Altárral összeköttetésben 6780 m hosszú alagútként működött. A meddőhányó siklójának meredek kaptatóján felkapaszkodva érkezünk XII-es aknára, ahol megkezdjük a Homokvasút nyomvonalának bejárását, érintve a XVII-es aknai szárnyvonalat is, az útba eső X-es aknai emlékmű megtekintésével. A szárnyvonalról a fővonalra visszatérve a Csolnoki Bányász Klub által kialakított múzeumig haladtunk, s *Fleischmann Dezső* klubvezető tárlatvezetése után szalonnasütéssel zártuk az első napot.

Másnap, a túrán résztvevő *Bérces József*, a csolnoki polgármester jóvoltából, a vasút magántulajdonban levő, lezárt alagútjába is bejutottunk. A fővonal és a tömedéki szárny bozótos töltéssein áttörve értük el a vasút egykori mozdonyszínt Dorogon, útba ejtve a VI-os akna, a Tömedék-akna és a Miklós-akna emlékműveit is. A VI-os aknánál bejártuk a felhagyott robbantóanyag raktár földalatti járatait, és átsétáltunk a tömedéki sikló rövidke alagútján is. A megfáradt túrázókat titkárunk, *dr. Korompay Péter* izletes borral látta vendégül a pincéjében berendezett kis bányamúzeumában. A jóleső frissítő után a Dorogi Altár fennmaradt tároszájánál zártuk túránkat.

A túrát szombaton 21, vasárnap 13 résztvevő teljesítette.
Molnár Márk

Az M 6-os alagutak

2009. április 14-én igen nagy érdeklődés mellett került sor a Budapesti Helyi Szervezet éves programjában szereplő előadásra, amit *dr. Gál István* az OMBKE Mikoviny termében „Az M 6-os alagutak” címen tartott.

Dr. Gál István, aki e területen mint szakértő dolgozik, közel 70 nagyon szép és kiváló minőségű ábrával mutatta be az M 6-os alagutak építésének eredményeit és a felmerült gondokat. Előadásában bemutatta az M 6-os autópálya négy alagútpárjának és közel 100 m hosszú völgyhídjának építési munkáit, továbbá megismerhettük a nagy szelvényű alagutak (100 m²) kihajtási technológiáját. A bemutatott fénykép-

felvételeken jól érzékelhettük a jövesztő gépek, rakodó-szállító járművek, biztosító berendezések, szigetelő-, vasaló-, zsalu-kocsi és az egyéb berendezések bányászatban szokásostól eltérő méreteit.

Az előadó a közel 10 éves németországi alagútépítési tapasztalatai alapján ismertette azokat a – tervezésnél és kivitelezésnél is fellépő – hiányosságokat, amelyek véleménye szerint az alagút múlt évi beomlását okozták. A beomlott szakasz átépítésére javasolt kitakarásos technológia helyett bemutatta az ún. „csőháló”, ill. ahogy a bányászatban ismerjük, cseglyekarózas technológiát.

Az előadást élénk szakmai beszélgetés – melyben több metróépítésben is gyakorlatot szerzett tagtársunk is részt vett – követte, és külön érdekes volt, hogy *dr. Kordos László* a MÁFI igazgatója felvetette, hogy sajnálja, hogy a csodálatos szép földtani szelvényeket csak most, a bemutatott ábrákon ismerhette meg, a menet közbeni vizsgálat hiánya pótolhatatlan ismeretektől fosztotta meg a földtudományt.

Dr. Horn János

Tavaszi program Tapolcán

A tapolcai helyi szervezet a tavaszi szezonban két szakmai előadást szervezett a szokásos módon Tapolcán, a Tamási Áron Művelődési Központ (azelőtt Bauxitbánya Művelődési Központ) műszaki klubjában.

2009. március 10-én *Barabás András*, a WildHorse Energy Hungary Kft. igazgatója „Újra urán kutatás Magyarországon” címen ismertette a Pécs környéki kutatási területeiket, az eddig elvégzett munkát, és annak első eredményeit, távolabbi elképzeléseiket, melyek a bányászat újraindítására is kiterjednek. A jelenlévők számos kérdést tettek fel mind a kutatási lehetőségek, az engedélyeztetési eljárások, mind a tervezett technológia vonatkozásában, a beszélgetés ennek megfelelően hosszúra nyúlt.

Április 07-én *Kazár Attila*, veszprémi bányakapitány előadását hallgathattuk meg a „Magyar Bányászati és Földtani Hivatal mai szerepe a bányászatban” témáról. A bányakapitány elmondta, hogy az MBFH és a bányakapitányságok fő célja a bányavállalkozások munkájának segítő ellenőrzése, ugyanakkor azonban nagy az illetékességi területük, és túlzottan megnőtt az adminisztratív ügyek, a sokszor felesleges szakhatósági közreműködések száma, így a nagy terhelés miatt a helyi ellenőrzésekre, szemlékre kevesebb energia jut, bár a bányakapitányság technikai felszereltsége javult. Reményét fejezte ki, hogy a közigazgatási törvény tervezett módosítása egyszerűsíti és gyorsítja majd a hatósági munkát.

PT

Szakmai előadás Tatabányán

A tatabányai helyi szervezet tagjai február 25-én az óvárosi közösségi házban gyülekeztek. Nagy érdeklődés kísérte *Németh László* bányamérnök szakmai előadását, melyben az előadó a Márkushegyi Bányászati Üzem érdekes aktualitásaiból adott szemelvényeket. Mint az üzem tervezési főmérnöke, bemutatta az elért termelési eredményeket, a magas teljesítményeket, a már leművelt és a még lefejthető területeket. Ismertette a fejtési gépesítés fejlesztését, a fejtési homlokhossz meghosszabbítását, mint termelési koncentrációnövekedést eredményező műszaki megoldást, beszélt a föld alatti sajátosságokról és külön a vízvesztéyletről.

Mivel a résztvevők zöme a tatabányai, nagygyeházi, ill. mányi üzemekből ment nyugdíjba, nagy érdeklődéssel figyelték a vetített képes előadást, különös tekintettel azokra a műszaki újdonságokra, amelyeket újszerűségük és az oroszlányi medence szénelőfordulásához illeszkedő alkalmazásuk miatt a saját gyakorlatukból már nem ismertek.

Az előadó beszélt a bányászathoz és kapcsolódó tevékenységükhöz tartozó korábbi és a napjainkban megjelenő, egyre szigorúbb előírásokat tartalmazó számos jogszabályról is. A környezetvédelemmel kapcsolatos témák és érdekességek bemutatására *Bariczáné Szabó Szilviát*, a Márkushegyi Bányászati Üzem geológusát kérte fel.

Az előadás után, az elhangzó kérdések nyomán barátságos szakmai beszélgetéssel folytatódott a rendezvény.

Németh László

Filmvetítés Tatabányán

2009. április 1-jén rendkívül érdekes ismeretterjesztő (megőrző) filmet mutattak be Tatabányán az OMBKE Tatabányai Csoport előadásorozatának keretében.

A film képanyaga 1986-ban a Nagygyeházi Bányászati Üzemben készült, amelyet a Tatabányai Községi Televízió szakemberei őriztek meg. 2009 márciusában *Bukovszky Zoltán*, a TV igazgatója azzal a javaslattal fordult *Szikrai Miklós* bányamérnökhöz, hogy érdemes volna a képanyagot értékelni, feldolgozni, és szakmai hanganyaggal, zenei aláfestéssel ellátni. Az ötlet kedvező fogadtatásra talált, és rövidesen megalakult *Bukovszky Zoltán*, *Szikrai Miklós*, *Juhász András* és *Sóki Imre* részvételével egy kis csapat, akik az archív anyagot filmmé feldolgozták.

A film összeállítói a több napot igénybe vevő munkát azért vállalták, mert úgy gondolták, hogy jó lenne, ha a 110 éves tatabányai szénbányászat utolsó negyed évszázadát reprezentáló – az eocén program keretében megépült – Nagygyeházi Bányászati Üzem mindennapos élete, kimagasló technikai színvonala megmaradna az utókor számára. Az alkotók hisznek abban, hogy ha néhány évtized múlva az ifjak megnézik ezt a filmet, akkor tisztelettel emlékeznek őseik bányász munkájára, arra a küzdelemre, amelyet a természet okozta nehézségek ellen vívtak, és ahol a feladatot mindig megoldották.

A Nagygyeházi Bányászati Üzem évente 3 millió tonna szén, 1 millió tonna bauxit és 40-50 m³/perc ivóvíz termelésére épült. E célnak megfelelően létesültek az F1, V1 függőleges aknák, valamint a Nyugat I., Nyugat II. lejtősaknák. A filmben láthatjuk ezen főfeltáró bányatérsegek és bányabeli vágatok, frontok technikai felszereltségét, amelyek akkor a mélyművelésű bányák világszínvonalát jelentették. Érzékelhető az is, hogy ebben a nagy alkotásban a Tatabányai Szénbányák műszaki gárdája aktivitással és nagy odaadással vett részt. A problémák nem csak a bányában, hanem az íróasztalokon, a rajzasztalokon is megoldást találtak.

Jó látni, felidézni a régi arcokat, a szénporos, sokszor fáradt, de mindig lelkes bányászokat. Közülük sokan mondhatják: Milyen fiatalok voltunk akkor! De nem baj, hogy megöregedtünk, hiszen szép és tartalmas munkánk volt ott a bányában. Azért jó lenne – mint akkor – felvenni a lámpát, a menekülő készüléket, meghallgatni a felolvasóban a munkabeosztást, a kassal leszállni a bányába, utazni a gumiszalagon, kezelni a függősínpályás Scharf szállítóberendezést, az Eickhoff maróhengert, a hidraulikus működtetésű önjáró pajzsokat, a láncos vonszolót. Milyen jó lenne irányítani a Dosco jövesztő-rakodógépet, a Turmag fűrőgépet! Azután a bányából kiszállni, csizmát mosni, majd elszívni a cigarettát.

Milyen jó lenne még fiatalnak lenni? – ábrándozott az a 35 régi bányász szakember, OMBKE tag, akik a filmvetítésen részt vettek. Sokuk munkája, múltja volt ebben az üzemben. Azután kénytelenek voltak felidézni a Nagygyeházi Bányászati Üzem 1990-es bezárásának keserű kényszerűségét. Annál is inkább sajnálják a bezárást, mert a 90-es évekre a bányászati zavartalan működését gátló nehézségek (talpduzzadás, hordalékkezelés, vízemelés) végre megoldódtak, kezelhetővé váltak.

A filmet tartalmazó DVD visszakerül a TV archívumába, megőrizve a bányász múltat az utókor számára, de a vetítésen is, aki igényelte, kapott egy-egy ingyenes példányt.

Sóki Imre

Borbála-bál Tatabányán

2008. december 8-án a Borbála-napi ünnepségek keretében immáron 29. alkalommal rendezte meg az OMBKE Tatabányai Csoportja a Borbála-bált. A rendezvényen nem csak tagtársaink vettek részt családjukkal, hanem városunk vezetői közül is többen megtisztelték az eseményt. Az Árpád Hotel hangulatos Árpád termében, az ízletes vacsora elfogyasztása után, a Népház Show Formációs Táncgyűttes nyitótáncát követően jó hangulatú bálókoptatták a „parkettet”, a Revans zenekar igencsak kitett magáért! Hajnalig tartott a dárúdó, és mindenki nagyon jól érezte magát.

Közben éjfélkor, a Bányász Himnusz közös eléneklése után, felcsapó lángok kíséretében hagyományosan megérkezett a krampampuli, majd a pótvacsora elfogyasztását követően értékes tombolatárgyak találtak gazdára. A fődíj *Móser Ernő* fafaragó művész Borbála-szobra volt.

A rendezők elhatározták, hogy a 2009. évi jubileumi, 30. Borbála-bált, ha lehet, még színvonalasabb, meglepetésekkel fűszerezett kivitelben rendezik meg.

Dörömbözi Béla

Bányabiztonsági szakmai nap Oroszlányban

Az évek óta tartó hagyományt folytatva, és az Oroszlányi Szervezet elfogadott programjának megfelelően, az idei első, tavasz eleji szakmai napot a bányabiztonság jegyében rendeztük Oroszlányon, a Bányász Klubban. Ezekben a szakmai napokban általában kollégáink mutatják be egymásnak saját szakterületüket, az aktualitásokat, vagy szakmailag elismert előadót hívunk meg.

A program, szokás szerint, *dr. Havelda Tamás* bányászati igazgató előadásával indult, aki a Vértesi Erőmű Zrt. és a Márkushegyi Bányászati Üzem aktualitásait foglalta össze a hallgatóság számára. Az előadás fontosságát az adta, hogy a helyi szervezet tagjai ezúton is tájékozódhattak a VÉRT körül kialakult helyzetről, a sajtóvisszhangokról és a jelenlegi gazdasági helyzet következményeiről, valamint megismerhették a további működés érdekében tett lépéseket, terveket.

Az előadó Izing Ferenc

Az előadást követő szünetben *Csermák Hugó* tagtársunk, bányaszellőztetési megbízott a Márkushegyi Bányauzemben alkalmazott új, korszerű biztonságtechnikai műszereket és készülékeket mutatta be, esetleges kipróbálási lehetőséggel. Az újabb műszerek elsősorban a régebben nyugdíjas tagtársaink szemét csillogtatták meg, fáradhatatlan érdeklődésüket jelezve a bányász szakma iránt.

A nap második előadásában *Izing Ferenc*, biztonsági mérnök a Márkushegyi Bányauzem munkavédelmi tevékenységét ismertette. A vetített képekkel, ábrákkal fűszerezett bemutató az elmúlt évek összehasonlításával, a fejlesztések bemutatásával és a Minőség Irányítási Rendszer bevezetésének hatásaival foglalkozott.

A tomboló tavasz ellenére sok résztvevője volt a programnak, akik az előadások után zsíros kenyér mellett – no meg koccintgatva – még sokáig beszélgettek.

Tóth Zsolt

Látogatás a 4-es metró építésénél

A Tatabányai Helyi Szervezet 25 tagja *Bársony László* elnök vezetésével 2009. április 15-én szakmai programként tájékozódhatott a 4-es metró építésének állásáról, körülményeiről. Nem először látogattunk el a metróépítéshez. Korábban az alagútépítő pajzsot tekintettük meg annak indítása előtt a Kelenföldi pályaudvarnál.

A mostani látogatásunk alkalmával a *Fővám téri állomás* építését néztük meg. Az állomás szerkezetépítési kivitelezője a Hídépítő Zrt. A metróállomás résfalakkal határolt aknájának mélyítése már befejeződött, megépültek az alaplemezek az Egyetem és a Duna felőli oldalon is. A szerkezetkész állomás a Duna alá benyúló, különleges technológiával épült alagútrészekkel már készen áll a fűrópajzsok fogadására. A Fővám téri állomáson – a Gellért térihez hasonlóan – a Duna és az

épületek közelsége keskeny állomás tervezését indokolta, és az ezekből „kinyúló” ún. peronalagutak teszik majd lehetővé, hogy a szerelvény teljes hosszban megállhasson az állomáson. Egyes szakértők és tervezők menet közben kockázatosnak ítélték a választott építési módot, ezért a Duna alá benyúló 40 méteres peronalagutakat közel 20 méterrel eltolták a Kálvin tér irányába annak érdekében, hogy az a folyó medrétől távolabb kerüljön. Az építés bányászati módszerrel, fagyasztással történt, és a majdani alagutak fölött, a Duna alatt egy csövekből álló, betonnal kitöltött acél védőernyőt alakítottak ki.

Látogatásunk idején éppen kérdéses volt a folytatás, az alagútépítést kivitelező BAMCO konzorcium és a megrendelő közötti jogvita miatt. A jogvita ellenére az állomásépítéshez kapcsolódó bányászati munkák még folytak, az állomás szelölőztető-vágatának löttbetonozását is megtekinthettük.

Az alvállalkozó Lyukószén Kft. részéről fiatal bányamérnök kollégánk, *Bertók Tamás* fogadott és kalauzolta a csoportunkat. Kicsi a világ: a föld alatt még volt munkatársainkkal, tatabányai bányászokkal is találkozhattunk! Mint ők, mi is reménykedünk, hogy a jogviták nem fognak további jelentős csúszásokat okozni, és 2012-ben már utazhatunk a 4-es metróon.

Szeremley Géza

Előadás Gyöngyösön Gyöngyösről

A Mátraaljai Szervezet Lignit Baráti Köre szervezésében 2009. április 21-én a Honvéd Kaszinóban *Hiesz György* polgármester „Gyöngyös város jelene és jövője” címen tartott előadást.

Hiesz György

Bevezetőjében elmondta, hogy bár Gyöngyös már 1041-től bizonyítottan lakott hely volt, hivatalos létezését az 1334. május 5-én, Visegrádon kiadott kiváltságlevéltől számítjuk, azaz most 675 éves. A „Mátra kapujaként” emlegetett város korábban szinte kizárólag csak a mezőgazdaságból élt, de ma már fejlett ipara is van, hogy csak néhányat

említsünk: Horváth Intertransport Kft., Stanley Electric Hungary Kft., HBS Precision Components Kft., Baumit Kft., Rigips Mátra Gyár. A város lakossága meghaladja a 31 ezret.

A polgármester előadásában a munkahelyteremtéstől a sportig szinte mindenre kiterjedő tájékoztatást adott. Elmondta, hogy 2003-tól 2009-ig összesen 1034 lakást építettek a városban, szólt a közmű- és útépitésekről, a szennyvíztelep felújításáról, a hálózat bővítéséről – részletesen, utcánként elemelte az elvégzett munkákat –, beszélt a Gyöngyöst elkerülő Ny-i és K-i utak előkészületeiről. Eredményesnek ítélte a „segély helyett munkát” programot.

Az igényesen összeállított és elmondott előadást a hallgatóság nagy tapssal jutalmazta, és nevükben e sorok írója köszönte meg. Az előadáshoz hozzászóltak, ill. kérdéseket tettek föl: *Gubis János, Oláh Sándor, Füleki Menyhért, Nagy László, Fehér Miklós, Pribula Nándor, Karacs Imre, Túri Elemér, Varga József, dr. Szabó Imre.*

A polgármester „Gyöngyös város bora” címkéjű palackból kínálta meg a jelenlévőket.

Dr. Szabó Imre

Köszöntjük Tagtársainkat születésnapjukon!

id. Lengyel Sándor okl. bányageológus mérnök, okl. bányagazdasági mérnök 2008. augusztus 26-án töltötte be 75-ik életévét. (Köszöntése kézbesítési hiba miatt maradt el. – szerk.)

Beke Imre okl. bányamérnök, közgazdász február 4-én töltötte be 70-ik életévét.

Perger István okl. bányamérnök február 6-án töltötte be 80-ik életévét.

Varga-Kovács Károly bányagazdasági üzemmérnök február 12-én töltötte be 75-ik életévét.

Schmidt József okl. bányamérnök február 14-én töltötte be 75-ik életévét.

Dr. Kiss Antal okl. építőmérnök február 16-án töltötte be 70-ik életévét.

Marton Konrád okl. gépészmérnök február 17-én töltötte be 75-ik életévét.

Kozma Dénes okl. bányamérnök február 21-én töltötte be 70-ik életévét.

Csomós Imre okl. bányagépész mérnök február 23-án töltötte be 75-ik életévét.

Szöke Géza okl. gépészmérnök február 23-án töltötte be 75-ik életévét.

Fölföldy László okl. vegyészmérnök február 24-én töltötte be 75-ik életévét.

Csabay Ákos okl. gépészmérnök, elektromérnök február 28-án töltötte be 85-ik életévét.

Tóth-Zsiga József okl. geológusmérnök március 1-jén töltötte be 75-ik életévét.

Cseh Béla okl. villamosmérnök március 1-jén töltötte be 75-ik életévét.

Sztari Miklós okl. bányamérnök március 4-én töltötte be 85-ik életévét.

Sasvári Géza technikus március 7-én töltötte be 75-ik életévét.

Erdős József okl. bányamérnök március 19-én töltötte be 80-ik életévét.

Forgács László okl. gépészmérnök március 22-én töltötte be 75-ik életévét.

Burján Andor okl. bányamérnök március 26-án töltötte be 75-ik életévét.

Tóth Sándor okl. erdőmérnök április 1-jén töltötte be 80-ik életévét.

Harnos János okl. geológusmérnök április 4-én töltötte be 80-ik életévét.

Buránszky István okl. bányamérnök április 4-én töltötte be 75-ik életévét.

Mészáros Lászlóné okl. bányagépész mérnök április 8-án töltötte be 85-ik életévét.

Raab Ferenc okl. bányamérnök április 8-án töltötte be 80-ik életévét.

Fuchs György bányatechnikus április 14-én töltötte be 75-ik életévét.

Kántor Miklós okl. villamosmérnök április 22-én töltötte be 70-ik életévét.

Harasta Tamás okl. villamosmérnök, energetikus április 24-én töltötte be 70-ik életévét.

Borsik Jenő okl. bányamérnök április 25-én töltötte be 75-ik életévét.

Szabó Ferenc okl. bányamérnök április 28-án töltötte be 70-ik életévét.

Véber Ferenc okl. bányamérnök április 29-én töltötte be 70-ik életévét.

Locker József okl. villamosmérnök április 30-án töltötte be 75-ik életévét.

Adorján Gizella bányatechnikus május 4-én töltötte be 75-ik életévét.

Csonk Péter bányagazdasági üzemmérnök május 7-én töltötte be 70-ik életévét.

Baranyai Lajos bányatechnikus május 8-án töltötte be 70-ik életévét.

Gieth Ferenc okl. bányagépész mérnök május 9-én töltötte be 80-ik életévét.

Dr. Urbán Gábor okl. közgazda május 9-én töltötte be 75-ik életévét.

Németh Kálmán okl. bányamérnök, okl. földmérő mérnök május 14-én töltötte be 75-ik életévét.

Bányász János okl. bányamérnök május 25-én töltötte be 90-ik életévét.

Novák Géza bányatechnikus május 26-án töltötte be 75-ik életévét.

Mátsay László bányagazdasági üzemmérnök június 3-án töltötte be 90-ik életévét.

Kamondy Jenő okl. gépészmérnök június 3-án töltötte be 70-ik életévét.

Varga Tibor technikus június 8-án töltötte be 70-ik életévét.

Szeghő Árpád okl. bányagazdász június 9-én töltötte be 80-ik életévét.

Medvesi István okl. bányamérnök június 10-én töltötte be 80-ik életévét.

Gönczi János okl. bányagépész mérnök június 13-án töltötte be 75-ik életévét.

Hegedüs Csaba okl. bányamérnök június 13-án töltötte be 75-ik életévét.

Kun Zoltán okl. bányamérnök június 14-én töltötte be 70-ik életévét.

Molnár László okl. bányamérnök, tiszteleti tag június 15-én töltötte be 85-ik életévét.

Varga László okl. bányamérnök június 15-én töltötte be 75-ik életévét.

Keszei Zoltán okl. vegyészmérnök június 21-én töltötte be 75-ik életévét.

Németh György okl. bányamérnök június 23-án töltötte be 70-ik életévét.

Dr. Szabó Imre okl. bányamérnök, munkavédelmi szakmérnök, tiszteleti tag június 26-án töltötte be 75-ik életévét.

Zárvivecz László okl. bányagépész mérnök június 27-én töltötte be 70-ik életévét.

Sztraka Lajos okl. gépészmérnök július 2-án töltötte be 75-ik életévét.

Mayer László okl. bányamérnök július 2-án töltötte be 75-ik életévét.

Juhász Ferenc bányaiipari technikus július 4-én tölti be 70-ik életévét.
Szabó Károly okl. villamosmérnök július 5-én tölti be 75-ik életévét.
Lohrmann Keresztély okl. bányamérnök, tiszteleti tag július 7-én tölti be 85-ik életévét.
Nagy Ferenc bányaiipari technikus július 8-án tölti be 70-ik életévét.
Kárpáty Lóránt okl. bányamérnök, tiszteleti tag július 13-án tölti be 85-ik életévét.
Vass János okl. bányamérnök július 14-én tölti be 75-ik életévét.
Matyisin Ferenc bányatechnikus, munkavédelmi szaktechnikus július 14-én tölti be 70-ik életévét.
Mester György okl. bányamérnök július 18-án tölti be 80-ik életévét.
Csenki Mihály bányatechnikus július 19-én tölti be 80-ik életévét.
Térei Tibor gépésztechnikus július 19-én tölti be 80-ik életévét.
Jäger László okl. bányamérnök július 19-én tölti be 70-ik életévét.
Mákos Nándor bányagazdasági technikus július 20-án tölti be 70-ik életévét.
Hajnal Tibor bányatechnikus július 24-én tölti be 85-ik életévét.
Vedrődi Antal okl. bányamérnök július 26-án tölti be 75-ik életévét.
Beck József okl. bányamérnök július 31-én tölti be 70-ik életévét.

Ezúton gratulálunk tisztelt Tagtársainknak, kívánunk még sok boldog születésnapot, jó egészséget és

jó szerencsét!

id. Lengyel Sándor

Beke Imre

Perger István

Varga-Kovács Károly

Schmidt József

Dr. Kiss Antal

Marton Konrád

Kozma Dénes

Csomós Imre

Szőke Géza

Fölföldy László

Csabay Ákos

Tóth-Zsiga József

Cseh Béla

Sztari Miklós

Sasvári Géza

Erdős József

Forgács László

Burján Andor

Tóth Sándor

Hamos János

Buránszky István

Mészáros Lászlóné

Raáb Ferenc

Fuchs György

Kántor Miklós

Harasta Tamás

Borsik Jenő

Szabó Ferenc

Véber Ferenc

Locker József

Adorján Gizella

Csonk Péter

Baranyai Lajos

Gieth Ferenc

Dr. Urbán Gábor

Németh Kálmán

Bányász János

Novák Géza

Mátsay László

Kamondy Jenő

Varga Tibor

Szegő Árpád

Medvesi István

Gönczi János

Hegedüs Csaba

Kun Zoltán

Molnár László

Varga László

Keszei Zoltán

Németh György

Dr. Szabó Imre

Zárvécz László

Sztraka Lajos

Mayer László

Juhász Ferenc

Szabó Károly

Lohmann Keresztély

Nagy Ferenc

Kárpáty Lóránt

Váss János

Matyisin Ferenc

Mester György

Csenki Mihály

Térei Tibor

Jäger László

Mákos Nándor

Hajnal Tibor

Védródi Antal

Beck József

Személyi hír

Kroszner László tagtársunk, a Dorogi Szénbányák volt vezérigazgatója 2008 Borbála napján Tátabányán, a hagyományos ünnepi közgyűlésen

Ezüst Turul Díj kitüntetésben részesült.

A kitüntetéshez ezúton is gratulálunk, további jó egészséget kívánunk!

Dorogi Csoport, Szerkesztőség

Könyvismertető, lapszemle

Vízerőmű vagy vízi erőmű

Napjainkban is számos esetben pongyola megfogalmazás lát napvilágot e témában. Sajnos a média zöme ma is tévesen fogalmaz e téren. Az MTA már 35 éve állást foglalt – *Kerényi A. Ödön* javaslatára – a „vízerőmű” kifejezés, egybeírt, főnév jellegű használatának helyessége mellett, szemben a „vízi erőmű” jelzős kifejezéssel.

Az MTA Magyar Értelmező Szótár 2003. évi második kiadása (p.: 1478.) is tartalmazza a helyes szóhasználatot, ahol a víz címszó alatt a vízerőmű műszaki kifejezést „a víz mozgási energiáját villamos energiává alakító létesítmény”-ként értelmezi.

Természetesen van „vízi erőmű” is egy hajó pl. atom-, szén-, olajerőműként értelmezve, jól tükrözi, hogy olyan vízen úszó erőműről van szó, amely a hajó energiaforrása.

Elektrotechnika 2008/9.

Dr. Horn János

A geotermikus energia

Napjaink egyik legizgalmasabb témájával komplexen foglalkozik *Mádlné Szőnyi Judit* a közelmúltban megjelent, „A geotermikus energia (készletek, kutatás, hasznosítás)” című 144 oldalas könyve.

A könyv hat érdemi fejezetet tartalmaz, amelyet a geotermiában használt és a könyvben szereplő fizikai mennyiségek jegyzéke, valamint az angol szakkifejezéseket is tartalmazó tárgymutató egészít ki. Számos, a világ különböző országából és Magyarországról származó példa szemlélteti a tárgyalta témaköröket. A kötet forrásjegyzékében több mint kétszáz folyóiratcikk, könyv és számos internetes szakmai oldal is szerepel. Külön érdeme, hogy ezen anyagok több mint fele a 2000. év után íródott. Az ábrák, fényképek, táblázatok kiváló színes nyomdatechnikával készültek.

Nem kell jobb ajánlás ezen könyvnek, mint amit többek között *Prof. Dr. Horváth Ferenc*, az ELTE Földrajz- és Földtudományi Intézet igazgatója fogalmazott meg, mely szerint „Műfaját tekintve nehezen meghatározható az írás: nem igazi tankönyv és távolról sem kézikönyv, de hiánypótló munka a

hazai könyvpiac.” Éppen a műfaji besorolhatatlanság teszi alkalmassá, hogy írója szándékával összhangban megvalósítsa a széles körű ismeret-közvetítést.

A könyvet ajánlom nemcsak a témával közvetlenül foglalkozó szakembereknek, hanem gazdaságpolitikuskoknak, politikusoknak azért, hogy megismerjék ezt a nagyon fontos energifajtát, hiszen nagyon sokszor halljuk, hogy „Magyarország termálfűz nagy hatalom” az új viszont óriási a pamfletek és a lehetőségeket felvállaló, azokkal tudatosan élő, aktív cselekvés között.

A nyomdai munka a GRAFON Kiadó dolgozóinak igéyes, magas színvonalú munkáját dicséri. A könyv megrendelhető az ELTE TTK Földrajz és Földtudományi Intézete Általános és Alkalmazott Földtani Tanszékén.

Dr. Horn János

Kiállítás vezető

2009. februárban megjelent a Tátabányai Múzeum Szabadtéri Bányászati Múzeuma kiállításának vezetője, harmadik, bővített kiadása. A szép kivitelű kiadvány több mint egy tárlatvezető katalógus. 78 oldalon, 93 képen mutatja be a Múzeum tárgyait és a Skanzen mindennapi életét. Rövid leírásokban olvashatunk többek között

- a bányászatról,
- a bányáról és a föld alatti munkáról,
- az erőmű történetéről,
- a bányászlakásokról,
- a „Mesterségek Házáról”,
- az Iskolamúzeumról,
- a Skanzenben rendezett művészeti táborokról,
- a kortárs művészeti szoborkertről,
- a bányászahagyományokról, és hagyományörző programokról,
- a Szabadtéri Bányászati Múzeum Alapítványról.

A harmadik kiadás támogatói voltak: *Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, Szabadtéri Bányászati Múzeum Alapítvány, Tátabányai Erőmű Kft, Észak-Dunántúli Vízmű Zrt.*

Stuber György

Hazai hírek

Bányászkatasztrófa áldozataira emlékeztek Ajkán

Ajka város környéke az ajkai szénbányászat történetének legszomorúbb eseményére emlékezett január 14-én. 100 évvel ezelőtt, 1909. január 14-én 55 ajkai bányász veszítette életét a bányában keletkezett tűz okozta vészhelyzetben.

Az ajkai bányászat elkezdése kapcsolatba hozható a nagy ipari fejlődéssel, amely az 1867-es kiegyezést követően hazánkban megindult. Ez készítette arra *Puzador Gyula* ajkai földbirtokost, hogy a Bocskorárokban talált szénkibúvásról szakértői véleményt kérjen *Hantken Miksa* híres geológustól. A reményit keltő pozitív szakmai vélemény hatására indult meg az ajkai terület szénkutatása, feltárása.

1876-ban már 242 fő bányászt alkalmaztak, az éves termelés 42.000 tonna volt. A következő évtizedekben nőtt a termelés és a foglalkoztatottak száma is.

1904-ben mélyítették le a *Rietmüller Ármin* bányaigazgatóról elnevezett 128 m-es Ármin aknát, melyre még fa aknatorony került. A szállítást a ma is látható iker gőzgépes aknaszállító gép végezte. Az aknától 200 m-re épült az a 80 m mély légakna, melynek alsó szintjén történt a tömegbaleset. Az ún. „Kis Erőműben” termelt egyenáramot Csingervölgytől külszíni vezetékkel juttatták el az Ármin aknáig, majd a föld alá, ahol a légakna ventilátorát, és kisebb-nagyobb szivattyúkat működtetett. A légaknát és az Ármin aknát ereszke kötötte össze, középen légajtóval terelték el a légáramot.

1908-ban a bánya korszerűsítésének eredménye lett, hogy már 650 bányászt alkalmaztak és a termelés is emelkedett: 153.000 tonnát termeltek.

A baleset napján a reggeli órákban az egyik gépkezelő megolajozta a légakna faburkolatú ventilátorának hajtóművét. Távozása után rövid idő múlva négy aknász felvigyázó nyitott be a ventilátorhoz. Nyílt lángú olajmécsesekkel vizsgálták, hogy milyen jól működik. Utánuk kis idő múlva visszatért a gépkezelő, ám amikor a légakna ajtaját kinyitotta, már izzott a ventilátor faburkolata. Leállította a ventilátort, ami azzal járt, hogy hatalmas füsttömeg zúdult oda, és eloltotta a lámpáját. A gépkezelő pánikba esett, és a sötétben rohant a főereszkén Ármin akna felé, nyitva hagyva maga után a főereszke légajtóját. Így szabadon áramolhatott a füst, a szennyezett levegő az Ármin akna felé. A munkahelyen dolgozókat kiáltozással értesítették a veszélyről, és megkezdődött az emberek kiszállítása a külszínre. A szállítókat 8 embert szállíthatott, ám 10-11 ember tolakodott bele. Egy ilyen szállítási menet során két bányász rosszul lett, elájult és a kas, valamint az ácsolat közé beékelődve megállították testükkel az aknaszállítást. Így történt, hogy a kasban és az aknarakodón nagy füstben várakozóknak reményük sem maradt a túlélésre. A társadalmat nagyon megrendítette a tragikus esemény, a devecseri járás és a megye vezetői adománygyűjtést szerveztek a meghalt bányászok családjai számára. Még *Ferenc József* császár is komoly összeget adott magánemberként, az Amerikában élő *Döbrösy Károly* kolontári kovácsmester pedig ott szervezett gyűjtést. Az 55 áldozat közül 24 volt csingervölgyi, a többiek a környező kistérsületekről jártak a bányába.

Talán e szomorú tragédiának is köszönhető, hogy néhány éven belül korszerűsítették a bányaüzemet. 1912-re felépül a kiégett légakna helyett a csevári légakna és Ármin akna faszervezetű tornyát acéltornyra cserélték.

100 évvel az esemény után az ajkai bányász és hagyományörző szervezetek emléküléssel, koszorúzásokkal és emléktábla avatásokkal hajtottak fejet a történelmi Magyarország második legnagyobb bányakatasztrófájának 55 áldozata előtt.

Az emlékülés a Bányászhimnusszal kezdődött a Padrag-kúti Bányász Férfikórus előadásában. *Németh Frigyes* vezérigazgató, levezető elnök üdvözlő szavai után gyászzené kíséretében *Horváth Károly* bányamérnök felolvasta az 55 áldozat nevét, amit a résztvevők a bányászok emléke előtt tisztelegve felállva hallgattak végig. Ezután a kórus rövid műsora, majd *Rédling Nikoletta* szavalata következett.

Az első előadást *Gazdag György* bányamérnök, az Ajkai Bányauzem nyugalmazott főmérnöke tartotta. A korabeli bányaüzem vizsgálati jelentés alapján részletesen ismertette a bánya felépítését, technikai körülményeit, a bekövetkezett katasztrófa lefolyását, az elhárítás során megtett bányaműszaki és egyéb intézkedéseket, elemezve azok tanulságait.

Kerekes Árpád bányamérnök, Padrag Bánya nyugalmazott igazgatója előadásában elemezte a baleset időpontjában fennálló bányabeli viszonyokat, társadalmi körülményeket. Tényekkel cáfolta meg elsősorban a korabeli sajtó, de egyes szakmai körök által is terjesztett feltevéseket, miszerint a katasztrófa a bánya technikai fejletlensége, vagy mulasztások sora miatt következett volna be. Beszámolt arról is, hogyan gondoskodtak a hátramaradottakról részben a bányatulajdonos által adományozott, részben pedig a széleskörű társadalmi összefogással gyűjtött pénzekből. Bemutatta *Riethmüller Károly* bányaüzem vezető felügyelő életútját és tevékenységét a katasztrófa felszámolása során.

Pászti Tibor műszaki szakértő lokálpatriótaként felkutatva az 55 áldozat nyughelyét, családi körülményeit, személyes adatait. Előadásában erről adott számot. Megtudhattuk, hogy az 55 áldozat közül 46 sírhelye ismert, és 43 síremléke meg is van. Azokat a leszármazottak, vagy a helyi hagyományörző szervezetek gondozzák.

Schwartz Béla országgyűlési képviselő, a város polgármestere szöveg a bányászat Ajka várossá válásában betöltött fontos szerepéről. Hozzászólását a megjelent emlékkönyvhöz írt előszó idézettel fejezte be: „Bányász-elődeink méltó emlékműve maga a város: az ajkai szén felszínre hozása tette naggyá a kis agrárfalut. Most a szomorú, századik évfordulón is kegyelettel hajtunk fejet az Ármin-aknai bányaszerencsétlenség áldozatai előtt”.

Győr Sándor, a Bányászokért Alapítvány elnöke felolvasta *Rabi Ferencnek*, a Bánya és Energiaipari Szakszervezetek elnökének üdvözlő levelét.

Nagy Lajos, az Ajkai Bányászati Múzeum vezetője bemutatta az általa szerkesztett, ezen alkalomra megjelentetett „Az ajkacsingeri siralomvölgy” c. emlékkönyvet. Kiadását a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, Veszprém Megyei Közigyelése és Ajka Város Önkormányzata támogatta.

Blaskó Sándor, a Padragi Bányász Hagományörző Kör elnöke beszélt a tragédiához kapcsolódó családi kötődéseiről. Megköszönte a megemlékező rendezvények szervezésében és lebonyolításában részt vállaló személyeket, egyesületeket, szervezeteket, és külön az emlékülés rendezését és levezetését is vállaló Bakonyi Erőmű Zrt., és személy szerint *Németh Frigyes* vezérigazgató tevékenységét.

Az emlékülés bezárása után a résztvevőknek a szervezők átadták az emlékkönyv 1-1 példányát. Rövid vendéglátás után autóbuszba ültek, és Ajka-Csingervölgybe utaztak, ahol a kápolnánál Bányászhimnusz harangjáték és a toronyban elhelyezett, bányász motívumokkal díszített óra avatására került sor.

A néhány éve megépült és felszentelt kápolna bejáratánál *Barcánfalvi Zsuzsa*, a rendezvényt szervező Csingervölgyért Egyesület elnöke köszöntötte az összegyűlteket. *Gazdag György* bányamérnök, az egyesület tagja röviden megemléke-

zett a száz éve történt tragédiáról, majd ismertette a harangjáték és az óra megvalósításának körülményeit. Elmondta, hogy a harangjáték döntően a bányászok adakozásából, a toronyra felszerelt óra pedig a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal által biztosított pályázati pénzből, az egyesület szervezésében, és a Bercsényi Miklós Szakiskola kivitelezésében jött létre. Ezt követően *Schwartz Béla* polgármester és *Gazdag György* felavatták az új létesítményeket.

A nap eseménysorozatának befejezésésképpen az áldozatok emlékére rendezett kiállítás megnyitójára került sor a Városi Művelődési és Szabadidő Központban. A kiállítás alapját a korábban *Pászti Tibor* által készített, az áldozatok nyughelyeivel és az események bemutatásával foglalkozó „Siralomvölgy” c. kiállítás képezte. Az anyagot az elmúlt évben a tragédiával érintett környékbeli településeken és városrészekben már bemutatták. A rendezők ez alkalomra szakszerűen kiegészítették a még fellelhető családtagoktól beszerzett korabeli levelekkel, néhány bányász relikviával. A kiállítást *Győr Sándor* nyitotta meg, majd *Pászti Tibor* bemutatta a tablókön és a vitrinekben látható dokumentumokat. Egyben köszönetet fejezte ki mindazoknak, akik a létrehozásában segítséget nyújtottak. A szépszámu érdeklődő, közte sok fiatal ezután megtekintette a kiállítást.

A megemlékező események január 16-án koszorúzásokkal és emléktábla avatással folytatódtak.

A környező települések áldozatainak emléknapján a Bódéért Hagyományörző Egyesület tagjai és a településrész lakói megkoszorúzták a Borbála napkor avatott, Magyar Bányászati és Földtani Hivatal segítségével létesített emléktáblát a bódéi temetőben, és az itt nyugvó nyolc áldozat sírját.

Ugyancsak e napon került sor a tragédia csékuti áldozatai emléktáblájának avatására a csékuti temetőben. Az ünnepség résztvevőit *Paksa Jenő*, a Csékuti Baráti Kör elnöke köszöntötte, majd *Pölcsmann István* bányamérnök, a Veszprémi Szénbányák volt vezérigazgatója mondott avató beszédet. Részletesen beszélt a száz évvel ezelőtti tragédiáról, külön ismertette a két csékuti áldozat halálának körülményeit. Végül felhívta a jelenlévők figyelmét arra, hogy a két áldozat mellett a mai napon az itt nyugvó további hét bányászáldozatra is kegyelettel emlékezzünk. A jelenlévők az emléktábla leleplezése után elhelyezték a kegyelet és a megemlékezés koszorúit. Koszorút helyeztek el a leszármazottak képviselői, a Csékuti Baráti Kör, a Padragi Bányász Hagyományörző Kör és a Bódéért Hagyományörző Egyesület képviselői. Az esemény a Padragi Bányász Kultúrotthonban baráti beszélgetéssel zárult.

Január 17-én koszorúzással emlékeztek Ármin-aknán, a tragédia helyszínén, a szállító aknaház falán elhelyezett emléktáblánál. A megjelenteket a Bányászhimnusz elhangzása után *Blaskó Sándor* köszöntötte, majd az 55 áldozat emléktáblájánál

koszorút helyezték el: a Bakonyi Erőmű Zrt. részéről *Németh Frigyes* vezérigazgató, *Puskás Károly* osztályvezető, Ajka Város Önkormányzata részéről *Utassy István*, *Gerencsér Hilda*, *Dorner László* önkormányzati képviselők, az EUROINVEST Zrt. részéről *Tóth Csaba* és *Nagy Károly* felügyelő bizottsági tagok, a bányász szervezetek és hagyományörző egyesületek részéről: *Győr Sándor*, *Bábics Gábor*, *Barcánfalvi Zsuzsa*, *Paksa Jenő*, *Horváth Károly*, az OMBKE bakonyi csoportja és a Veszprémi Bányakapitányság részéről: *Rácz Gyula*, a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület részéről: *Nagy Lajos*.

Ugyancsak e napon koszorúzás és megemlékezés volt a felsőcsingeri temetőben.

A központi temetés napjának századik évfordulóján az itt nyugvó 24 halott sírja fölé emelt obeliszk előtt *Gerencsér Hilda* önkormányzati képviselő emlékezett a szörnyű tragédiáról. A felsőcsingeri település már nem, csak annak régi temetője létezik. A temetőt a Csingervölgyért Egyesület tagjai és más segítőkész emberek kitaraktatták, gondozzák, ami továbbra is az utókor kötelessége marad. Az emlékműnél koszorút helyeztek el az Önkormányzat és a Csingervölgyért Egyesület képviselői, majd a résztvevők meggyújtották az emlékezés gyertyáit.

Január 18-án, vasárnap istentiszteletet tartottak a csingervölgyi kápolnában, az áldozatok emlékére. *Tiszta Zsolt* lelkipásztor méltóképpen megemlékezett az elhunytakról és a néhány ajkai bányászatról. Az istentisztelet végén a résztvevők meghallgatták a néhány napja felavatott harangjátékot, így tisztelve a 133 éves ajkai szénbányászat áldozatainak emléke előtt.

Horváth Károly, Kozma Károly

Energetikai konferencia

A *Gazdálkodási és Tudományos Társaságok Szövetsége* (GTTSZ) 2009. február 4-én a Fortuna Szálló Mátyás rendezvénytermében tartotta meg a „Hogyan tovább az Európai Unióban” című előadás és vitasorozat keretében negyvenketedik konferenciáját – melyen az OMBKE Bányászati Szakosztály tagjai közül *dr. Gál István*, *dr. Horn János*, *dr. Matyi Szabó Ferenc* és *dr. Vojuczky Péter* is részt vett.

A konferencia témája „Magyarország energia helyzetének vizsgálata az európai követelményeknek megfelelően, különös tekintettel a villamos energia és a gázenergia biztosítása területén” volt. Az előadást *Hegedűs Miklós* a GKI Gazdaságkutató Zrt. ügyvezető igazgatója tartotta.

A korreferátumokat *Cserhádi András* a Paksi Atomerőmű Zrt. műszaki-gazdasági tanácsadója, és *Csallóközi Zoltán* a FŐGÁZ Csoport igazgatója tartotta.

Dr. Horn János

Színesfémérc kutatások Rudabányán

„Van új a nap alatt – új felfedezések küszöbén Rudabánya” címmel tartott közös konferenciát a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kara Ásványtani-Földtani Intézete, az MTA MAB bányászati, földtudományi, környezettudományi szakbizottsága és a Magyarhoni Földtani Társulat északmagyarországi területi szervezete és a Magyar Mérnök Kamara megyei szervezete, a Rotaqua Kft. és a Pólus Kincs Zrt. 2009. március 6-án pénteken a Miskolci Egyetemen.

A konferencia iránt olyan nagy előzetes érdeklődés mutatkozott, hogy az egyetem legnagyobb előadóját kellett igénybe venni. A rendezvényen végül több mint 150 résztvevő volt jelen. Közöttük volt Szobota Lajos, a város polgármestere, és Heryák Gábor, Harnos János, a bezárt ércbányák egykori földtani szolgálatának nyugdíjas szakemberei.

Az eseményt dr. Böhm József, a kar dékánja nyitotta meg. Földessy János a 2007-ben kezdődő kutatási projekt indítékairól, gazdasági eredményeiről, Hadobás Sándor (Rudabányai Bányászattörténeti Múzeum) a bányászat történetéről tartott bevezető előadást. Less György a terület nagyszerkezeti kapcsolatait mutatta be. Németh Norbert a helyi földtani és szerkezeti viszonyokról, Kupi László az ércesedési szakaszokról, s a keletkezési modellről alkotott munkaközi képről adott ismertetőt.

A következő blokkban a geokémiai kutatások eredményeiről Gerges Anita számolt be. Németh Norbert a kolorimetriás terepi módszerek alkalmazását mutatta be a higany és cink dúsulások terepi kimutatásának példáin. Szakáll Sándor az ezüst előfordulásának ásványtani hátterét világította meg. Maros Gyula azokról a kísérletekről adott számot, amelyet az IMAGEO magszkemner – spektrométer rudabányai, érckutatói alkalmazásával végeztek. Az előadássorozatot a Póluskincs Zrt. képviselőjében Varga István előadása zárta, a Baritmix termékekből készíthető nehézbeton technológiák bemutatásával.

A 2007 óta folyó kutatások a rudabányai lelőhely színesfémérc potenciáljának felderítésére irányulnak, és jelentős Cu-Pb-Zn-Ag ércesedés felderítéséhez vezettek. A kutatások immár az ügyvezető előkészítési szakasszal folytatódnak, és kapcsolódnak az ércbányászat melléktermékeinek tekinthető egyéb hasznanyagok – pl. a barit – felhasználására párhuzamosan folyó kutatásokkal.

Az érckutatói munkákat az ME Ásványtani-Földtani Intézetében, Földessy János professzor irányításával a közelmúltban végzett mérnökök, az intézet fiatal oktatói, hallgatói és ipari szakemberek karöltve végzik.

Napló – 2009-03-06

FJ

Külföldi hírek

Van még energiánk?

Kutatások a metanol energetikai alkalmazására

Az év végi ünnepek után az új évben energiaválságra ébredtünk a külföldi gázzállítások korlátozása, hiánya miatt. Ebben az évben tehát ismét átélhettük energiaellátásunk kiszolgáltatott helyzetét, amit a piacgazdaság törvényein megkötött üzleti szerződések nem tudnak megakadályozni. Ilyenkor kényszerben kérdezzük egymást, van még energiád?

Hogyan lehetne ebből a csapdahelyzetből kimozdulni? A rendszerváltozás óta országunk politikai és gazdasági vezetői az energiakérdéssel nem foglalkoztak. A rendezés lépései idő- és pénzigényesek, de a civilizált világ energia nélkül nem tud létezni, tehát a kérdés nem halogatható.

A magyar származású, Amerikában élő Nobel-díjas Oláh György professzor 2008-ban ismertette itthon tudományos, szakmai körökben és a médiákon keresztül (nagy internet háttérrel is) a magyar nyelven is kiadott könyvét: *Kőolaj és földgáz után a Metanolgazdaság*. A vezetésével dolgozó dél-kaliforniai egyetem Szénhidrogénkutató Intézete évek óta kutatja, hogyan lehet szénhidrogének nélkül, más energiahordozókkal kiszolgálni földünk energiaigényét és feldolgozni a keletkezett szén-dioxid gázt. Tudományos kutatásuk a feladatra talált megfelelő anyagot, a metanol.

A metanol, metilalkohol (faszesz) színtelen, vízben és benzinben könnyen oldódó folyadék, mivel oxigéntartalmú vegyület, a károsanyag kibocsátása kedvező. Ezt az anyagot ismerik, a vegyipar használja, a világ évente 30-40 millió tonnát gyártanak. A metanol az ipar szintézisgázból termeli, ez szén-dioxid, hidrogén és szén-monoxid keveréke, de előállítható szén, koksz, földgáz, kőolaj, aszfalt, biomassza, mezőgazdasági és városi hulladékból. Az erőművek, ipartelepek kéményén kiáramló szén-dioxid gáz is felhasználható metanol gyártására. Az energiahordozók szállításánál a nagy tengeri és szárazföldi útvonalakon a metanol egyszerűbben szállítható.

A szénhidrogénektől függőségünk csökken, ha a közlekedésben és szállításban ezt az anyagot használjuk. A gépjárművek ilyen üzemanyagra viszonylag egyszerűen átalakíthatók.

A kutatások az emberi kultúra és a természet páratlan kapcsolatát hozták. A kutatók megjelölték az ember földi életét biztosító energia zavartalan ellátásának módját. Az eddig használt, szén, kőolaj, földgáz keletkezésében az ember semmit nem tett, örült, amikor megtalálta, mert ezek az „energiasűrítvények” táplálták a mozdonyt és a gépkocsit, és ezek hasznosabbak voltak, mint a megtalálás előtt használt szekér és vitorlášhajó. A nap még 4-5 milliárd évig sütni fog, és küldi a földre az energiát. A klímaváltozást okozó szén-dioxid nem kívánatos mennyiségben kezd a levegőben halmozódni. A metanol előállításához szén-dioxid kell, ami hidrogén jelenlétében válik metanollá. Szén-dioxid van a levegőben, a hidrogént tengervízből vízbontással kaphatjuk (iskolai kísérletekből ismerjük). Az így gyártott metanol most már energiahordozóként használva (elégetve) megint szén-dioxid keletkezik, de ezt már a gyártásban újra fel lehet használni. Ezt a körfolyamatot nevezte el a kutatócsoport metanolgazdaságnak.

A kutatócsoport ma azon dolgozik, hogy ez a gyártás gazdaságos legyen (a levegő szén-dioxid tartalma 0,3%). Megnyugodhatunk tehát, hogy földünkön az életünkhöz tartozó energiabázis létezése nincs veszélyben, tehát nem kell vizionálni olyan helyzetet, amely az energia hiányával keletkezne. Ezzel párhuzamban megoldódik földünk melegedését okozó szén-dioxid gáz nemkívánatos halmozódása, megnyugtatóan rendeződhetne tehát a felmelegedés problémaköre. Unokáinknak nem kis feladata lesz, hogy ez a csodálatos humán gondolat és tudományos eredmény az ő életükben az emberiség javára realizálódjon. Izlondon az elmúlt évben elkészült egy metanolgyár. Kínában 2 millió t/év gyártási kapacitással 100 db metanolgyártó üzem beruházását tervezik szénbázisra. Azt hiszem érdemes ezeken elgondolkozni.

Huszár László okl. villamosmérnök

A vasérc bányászata 2007-ben

	Vállalat	Ország	Termelés (Mt)
1.	Vale (CVRD)	Brazília	308
2.	Rio Tinto	Nagy-Britannia	144
3.	BHP Billiton	Ausztrália	120
4.	SAIL, NMDC	India	55
5.	Arcelor Mittal	Nagy-Britannia	51
6.	Metallinves	Oroszország	40,9
7.	Anglo American	Dél-Afrika	32,4
8.	Cleveland-Cliffs	USA	31,2
9.	LKAB	Svédország	24,7
10.	Ferrominera	Venezuela	22
	A tíz legnagyobb összege		829,2
	A világ össz termelése		1635

Engineering and Mining Journal, 2008. szeptember

Bogdán Kálmán

Lappföldi lehetőségek

Az Agnico-Eagle Mines (finn) vállalat lappföldi kutatásai a végéhez közelednek, és az eddigi eredmények szerint igen kedvező sikerrel. A kutatási terület központja Kittila aranybánya Finnország északi területén.

A vállalat közlése szerint az arany és a réz „övezet” (greenstone belt) a norvég tengerparttól kezdődik, majd Svédországon és Finnországon át halad és Oroszországban ér véget. Ez az övezet teljesen hasonló az ausztráliai, az észak-amerikai és az afrikai övezetekhez. Kittiliában réz és arany telepek vannak, mint pl. Pahtohavare (Cu, Au), Viscaria (Cu, Au), Kautokeino (Cu, Au), Saattopora (Au) és Pahtavaara (Au) térségeiben.

A termelések megkezdéséig 2009-ben még további kutató fúrásokat – össz. 65 km-t – fognak lemélyíteni.

Engineering and Mining Journal, 2009. február

Bogdán Kálmán

A szaúdiak kanadai vasércet vásárolnak

Az Al-Tuwairqi Csoport, melynek székhelye Szaúd-Arábiában, Dammanban van, megállapodást kötött a kanadai New Millennium Capital Corp.-al évenkénti 3 Mt vasérc vásárlására. Az Al-Tuwairqi Cs. jelenleg évente 1,5 Mt nyersvasat állít elő. A vállalatcsoport arra törekszik, hogy kiterjeszti működését Szaúd-Arábiában, az Egyesült Arab Emírségben, Bahrainban, Egyiptomban és Pakisztánban. A terveik szerint csak Szaúd-Arábiában a nyersvas termelését 2011-ig évi 6 Mtra fogják emelni.

Engineering and Mining Journal, 2008. szeptember

Bogdán Kálmán

A Rio Tinto kapacitást növel

A kanadai Rio Tinto vállalat 2008. októberben bejelentette, hogy több mint 500 M dolláros beruházási költséggel megnöveli a Kitimat alumínium kohójának a kapacitását, a jelenlegi 245.000 t/éves termelésről 400.000 t/évre. A Kitimat alukohó Kanadában a British Columbia régióban üzemel.

A beruházás folyamatban van, melynek keretében egy új anód előzetes kemencét, egy öntödét, villamos alállomást, egy összeszerelő csarnokot építenek, továbbá biztosítják a szervizellátást és munkás lakásokat adnak át. A fejlesztés

másik fontos célja, hogy a kiáramló mérgező gázok mennyiségét 40%-kal csökkentik.

Engineering and Mining Journal, 2008. december

Bogdán Kálmán

Platina bányát épít az Anglo Platinum és a Royal Bafokeng vállalat

Dél-Afrikában Rustenburg bánya mellett 1 Mrd USA-dollár értékben egy új platina bányát épít az Anglo Platinum és a Royal Bafokeng vállalat. Az ércelőkészítő műg 740 m mély iker aknát, dúsítót és a külszínen 5,5 km hosszú hevederes szállítórendszert építenek.

Az ismert érckészlet 68 Mt, mely 4,36 g/t platinát tartalmaz, és tervük szerint 2015-ben már az akna 225.000 uncia/év platinát fog termelni (1 uncia = 28,35 g).

Engineering and Mining Journal, 2008. december

Bogdán Kálmán

A nemesfémek és az ún. alapfémek árai 2008. december 1-jén

Nemesfémek	USD/uncia	Alap fémek	USD/t
Arany	772,30	Alumínium	1 690
Ezüst	9,33	Réz	3 595
Platina	815,00	Ólom	1 083
Palládium	177,00	Nikkel	9 760
Rhódium	1 075,00	Ón	12 850
		Cink	1 190

Engineering and Mining Journal, 2008. december

Bogdán Kálmán

Az Outotec vállalat üzletkötései

Az Outotec vállalat megállapodott a Yara International céggel, amely a világ legnagyobb műtrágya szállítója, hogy különböző berendezéseket szállít a Yara International cég finnországi foszfát üzemének a bővítéséhez. Ez az üzem Észak-Finnországban van a Sülinjärvi apatit bánya mellett.

Az Outotec 28 M euró értékben szállít feldolgozó berendezéseket, Floatex szeparátorokat, Tank Cell flotációs egységet, két dúsítót, valamint csővezeték-rendszert és villamos berendezéseket. Ehhez a beruházáshoz a Yara Int. 60 M euróval járul hozzá. A bővített üzem kapacitását 850.000 t/évről 1 Mt/év foszfát koncentrátumra növelik.

Az Outotec 2008-ban a Dél-Perui Réz Vállalattól kapott 78 M eurós megrendelést az ún. Tia Maria projekt megépítésére.

Az Outotec közölte, hogy 2008-ban Brazíliában Samarco Mineracao-ban átadta a világ legnagyobb vasérc pelletező üzemét, melynek kapacitása 7,25 Mt/év.

Engineering and Mining Journal, 2009. február

Bogdán Kálmán

Befektetők lehelnek életet Bulgária bányáiparába (Kivonat a „Radio Bulgaria” internetes változatának 2008. november 5-i, Milka Dimitrova által jegyzett cikkéből)

Bulgária nem bővelkedik ásványkincsekben, de szén- és érctelepei nem elhanyagolhatóak. A Kozloduy atomerőmű négy blokkjának leszerelése a bolgár szénbányászatot is a fi-

gyelem középpontjába állította, mivel így a belföldi energia-termelés kulcsszereplőjévé vált.

Bulgáriának összesen tíz szénbányájából nyolc már magántulajdonban van. A teljes ágazat mintegy 15 ezer embernek ad munkát, éves termelésük 23 Mt lignit és 2,5 Mt barnaköszén körül alakul. Ezen a területen főként hazai befektetők szerepelnek, akiknek fő céljuk, hogy technológiai megújulással segítsék elő a hatékonyságot. Ennek ellenére az ország még mindig szénbehozatalra szorul, amit Ukrajnából, Indonéziából, Vietnamból és Ausztráliából oldanak meg.

Az ércbányászatban eközben a szakemberhiány okoz kritikus helyzetet. „A fiatal bolgárok számára a bányamunka nem jelent vonzó lehetőséget” – mondja *Petar Petrov* bányamérnök, a Bolgár Bányászati és Földtani Kamara ügyvezető titkára. „Az ágazat szenved a mérnökök és középvégzettségű szakemberek hiányától. A különös eközben az, hogy az ilyen szakirányú egyetemi képzésekbe felvettek száma jóval meghaladja azokat, akik ténylegesen végeznek. A vállalkozások ténylegesen versenyeznek a végzett szakemberekért, rendszeres ösztöndíjakkal, külföldi tanulmányi lehetőségek finanszírozásával is segítik őket. Az is előfordul, hogy a vállalkozások a saját munkavállalóik gyermekeinek tanulmányait támogatják abban a reményben, hogy a gyermekek a szüleik munkásságát fogják folytatni.”

Réz, ólom és cink alkotja a bolgár ércbányászat bázisát. Némelyik rézérc-telep aranyat is tartalmaz, mint például a *Chelopech-telep* Szófia közelében. Ez Európa leggazdagabb réz-arany telepe, az ír-kanadai Dundee Precious Metals Company cég kapott rá koncessziót, akik eddig is 80 millió USD értékű beruházást hajtottak itt végre. Mindaddig a réz-arany ércet környezetvédelmi okokból külföldre vitték feldolgozni, főként az arzéntartalom miatt. Egy júliusban zöld utat kapott beruházás-tervezet lehetővé teszi az ércelőkészítés helyben végzését, ami további 155 millió USD értékű beruházást jelent. A megegyezés értelmében Bulgária a kinyert arany és réz értékéből 25%-ban részesedik.

A Dundee Precious Metals leányvállalata más kitermelési jogok iránt is érdeklődik, mint például a Dél-Bulgáriában, *Krumovgrad* mellett található arany-telep. *Petar Petrov* szerint „arany-telepeinknek köszönhetjük az utóbbi évek legnagyobb külföldi befektetéseit hazánkban”. A Dundee Precious Metals ugyanis nem az egyetlen „aranyásó” Bulgáriában. Néhány további brit és kanadai vállalkozás folytat terepi kutatásokat.

Bulgária birtokolja Európa egyetlen mangánérc-telepét. „Négy-öt évvel ezelőttig Ukrajna volt a kulcsforrás Európa számára mangánérc vonatkozásában. Telepeik azonban kimerülöben vannak, Ukrajna csökkentette exportját, így a felhasználóknak más forrás után kell nézniük. Ez az oka annak, hogy a bolgár mangánérc iránt hatalmas érdeklődés mutatkozik. Ezek a telepek Albena közelében, a kiemelt tengerparti luxusövezet vonzáskörzetében vannak, így a környezetvédők állandó céltáblái is egyben.” Ez idő szerint egy beruházás holtpontra jutott emiatt, annak ellenére, hogy a brit befektető garantálta: a mangán kinyerése az ércből új, a korábbiól eltérő technológiával fog történni.

Dél-Bulgária ólom- és cinkbányászata Madan, Rudozem, Lucky, Zlatograd települések környezetében folyik, a kitermelés összességében 600 ezer tonna körüli nyersérc.

A fémek nemzetközi piacokon történő árzuhanása olyan kérdéseket is felvet, mint a földalatti bányászat jövőbeli versenyképességének megítélése.

A leggyorsabban növekvő bányai alágazat Bulgáriában az építőipari nyersanyagok bányászata. „Ezen a területen a gazdasági teljesítmény figyelemre méltó, és számos kis- és közepes vállalat tevékenykedik itt.” – mondja *Petar Petrov* befejezésül.

(http://www.bnr.bg/RadioBulgaria/Emission_English/The_me_Economy/Material/mining.htm)

A fordító megjegyzései:

A Bolgár Bányászati és Földtani Kamara a Magyar Bányászati Szövetséghez hasonló munkaadói érdekképviseleti szervezet. Honlapja: www.bmc-bg.org

Európában nem az albenai (obrochiste-i) az egyetlen mangánérc-telep, hiszen Ukrajna nikopol-i, Oroszország dél-urali telepcsoportjai, Románia iacobeni-i és természetesen Magyarország úrkúti telepe is Európához tartozik.

A koncessziós alapon történő rézérc-bányászat és feldolgozás 25%-os bányajáradékával kapcsolatos megegyezés részleteire vonatkozó adatot nem találtam, de ajánlom az illetékesek figyelmébe!

Ford. és szerk.: Vigh Tamás

Újabb bányaszerencsétlenség Kínában

*Hetvenhárom bányász meghalt, további harminchat a föld alatt rekedt vasárnap egy észak-kínai szénbányában történt robbanás következtében. Az Új Kína hírügynökség értesülése szerint összesen 436-an tartózkodtak a Sanhszi tartomány székhelye, *Taijian* térségében található bányában a baleset bekövetkeztékor. A bányászok közül 371 embert sikerült kimenteni. Többen most is életveszélyes állapotban vannak, sokan szén-monoxid-mérgezést szenvedtek, a még mindig égő tárnákban rekedt 36 emberről nem tudni közelebbit.*

Bár Kína tavaly bezárt több mint ezer kisebb, veszélyes bányát, még mindig az ázsiai országban van a világon a legtöbb halálos bányaszerencsétlenség. *Tavaly a hivatalos adatok szerint 3200-an veszítették életüket* ezekben a katasztrófákban, nem hivatalos források szerint azonban az áldozatok valódi száma ennél jóval magasabb lehet. *Kína 16 ezer bányájának 80 százaléka illegálisan működik!*

MTI 2009. február 22.

Legeza Miklós

Kínai fém- és ércimport

Kína 297 ezer tonnányi, rekordmennyiségű finomított rezet vásárolt márciusban, amit áprilisban további 6%-os növekedéssel 317 ezer tonna követett. A vásárlások csak részben szolgálják a felhasználást, nagy részük állami felhalmozás, kihasználva az alacsony fémárakat. Kínában azonban növekvő részfelhasználással számolnak, elsősorban az energiaipari beruházások miatt.

A megnövekedett igény miatt a londoni fémtőzsdén (LME) a rézár a 2008. decemberi 3000 USD/t-ról 4885 USD/t-ra ugrott. Az áremelkedés azonban a kínai készletezési kedvet is csökkentette. A II. negyedévre 20-25%-os csökkenéssel számolnak.

53,5 Mt-val ugyancsak rekordmennyiségű vasércet vásárolt Kína áprilisban – ez 24%-kal több mint egy éve, 2008. áprilisban – még a válság előtt volt. A kínai kereskedők 40%-os árcsökkenést tudtak kikényszeríteni a világ fő vasérc termelőitől, a BHP Billiton-tól, a Rio Tinto-tól és a Vale-től 2009-re. A növekvő vasércimport, a kikötői beruházások, Kína stabil acéltermelési adatai segíthetik a vasérctermelőket az árengedmények csökkentésében.

Az esélyeiket növeli, hogy az import növekedése kapcsolatban állhat a kínai magnetit-, vasérctermelés visszaesésével is, amit annak a nagyon magas önköltsége okozott. A Billiton már júniusban új megállapodást sürget.

Mining Journal Online 2009. május 6. és 12.

PT

Gyászjelentés

Brunáczki Zoltán bányatechnikus 2007-ben, életének 53. évében elhunyt.

Szabó Rezső okl. bányamérnök 2008. február 3-án, életének 73. évében Pécsen elhunyt.

Szilárd Imre okl. bányatechnikus 2008. május 5-én, életének 86. évében Pusztavámon elhunyt.

Novotny Csongor okl. bányamérnök 2008. október 5-én, 63 éves korában Miskolcon elhunyt.

Falus Tamás okl. vegyészmérnök 2008. december 22-én, életének 80. évében Budapesten elhunyt.

Dr. Móra László ny. tüzér ezredes, történész-könyvtáros 2009. március 22-én, életének 95. évében elhunyt.

Nekovetics Oszkár okl. bányagépész mérnök 2009. április 4-én, életének 73. évében Esztergomban elhunyt.

Dr. Pődör Mihály okl. közgazdász 2009. április 4-én, életének 82. évében Tatabányán elhunyt.

Dr. Bogdány Béla okl. bányamérnök 2009. április 17-én, életének 76. évében Budapesten elhunyt.

Dr. Kun Béla okl. bányamérnök, *tiszteleti tag* 2009. április 25-én, 90 éves korában Gyöngyösön elhunyt.

Magdics Mátyás okl. bányamérnök 2009. április 30-án, életének 73. évében Mórton elhunyt.

Wisnovszky Károly okl. erdőmérnök, okl. geológus szakmérnök 2009. május 10-én, életének 83. évében Budapesten elhunyt.

(Tagtársaink életútjáról későbbi lapszámunkban fogunk megemlékezni.)

Szemán István (1920–2009)

2009. február 19-én Budapesten a Farkasréti temető Makovecz-termében meghatódott gyászoló közösség búcsúzott az életének 89. évében, előzmények nélkül elhunyt *Szemán István* bányamestertől.

1920. július 28-án született Ormosbányán. Elemi iskoláit szülőhelyén végezte, majd a miskolci 1. sz. Áll. Polgári Fiúiskola tanulója volt. Különböző külszíni és föld alatti munkakörökben szerzett alapos szakmai gyakorlat után, 1939-ben iratkozott be a m. kir. Péch Antal Bánya-, Kohó- és Mélyfűrőipari Középiskolába. Az iskolának 1943-ig Pécs, 1943-tól Nagybánya adott otthont. 1943 májusában vājárbizonyítványt, júniusában bányaiipari középiskolai érettségi bizonyítványt szerzett. A II. világháborús események miatt csak 1945-ben létesített munkaviszonyt Ormosbányán, ahol a bányászati üzem különböző aknáinál 1977. évi nyugdíjazásáig megszakítás nélkül dolgozott.

A Borsodi Szénbányák ormosi bányászati üzeménél mindazok, akik munkatársként vagy beosztottként dolgozhattak vele igazi bányamester-egyéniségként őrzik emlékeztükben. A munkát közvetlenül irányító szakemberrel szemben támasztott követelményeknek eminens módon, maradéktalanul megfelelt alkatilag, szakmailag és pszichikailag egyaránt. Egész életére jellemző igényességével osztatlan elismerést váltott ki mindenkor. Szakmai ismereteit folyamatosan, szisztematikusan gyarapította, így

méltó társa tudott lenni édesapjának, akit réselőgépezés megalkotásáért, – mely közös munkájuk volt – Kossuth-díjjal tüntettek ki.

Bányamesterré történő kinevezése előtt mérnökségvezetőként dolgozott. A nála természetesnek tűnő precíz mérési eredményeket színvonalas jegyzőkönyvi és térképészeti dokumentálás tette elismertté.

Az OMBKE borsodi helyi szervezetének 1958-tól volt tagja. A Bányászati Lapokat nemcsak olvasta, hanem a számára jelentős cikkeket és a hivatkozott szakirodalmat is igyekezett megismerni. Munkáját 13 alkalommal ismerték el különböző szintű kitüntetésekkel, és dokumentáltan 23 alkalommal részesült érdemleges pénzjutalomban.

Mint az Ormosiak Baráti Körének – 15 éve – korelnöke, számtalanszor mondott bányásznapra ünnepi beszédet. Ezek során kiemelten hangsúlyozta, hogy a bányásznapot nem megszokásból, hanem tiszteletből ünnepeljük, mert „A múlt tisztelete nélkül nincs jelen és jövő”.

A bányászati folyamatok ismeret- és tapasztalatszerzéssel eltöltött évtizedek eredményeként komplexé nemesedett szaktudása egy szép, színes rá jellemzően igényes mesterségbeli mozaik-életképet formált. Ezt hagyta ránk emlékül. A „Tisztelet a bányász szaknak” hangjai mellett kísérték a gyászolók a ravatalozóból utolsó útjára. Megnyerő, követendő példát adó egyéniségét örök emlékül szívünkbe zártuk.

Üveges János

Bíró Aladár (1937–2008)

Szomorú szívvel vettük tudomásul, hogy szeretett barátunk, volt munkatársunk *Bíró Aladár* okl. bányagépészmérnök 2008. 10. 30-án rövid szenvedéssel járó súlyos betegség után elhunyt.

1937. december 12-én született Dad községben, ahol elemi iskoláit végezte. 1953-57 között Esztergomban tanult és ott szerzett technikus oklevelet.

Tanulmányait befejezve az *Oroszlányi Szénbányák Vállalatnál* helyezkedett el, kezdetben, mint frontlakatos, majd művezető, később pedig gépészeti vezetői beosztásban.

Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemen az 1961-1967 között folytatott tanulmányait követően szerzett bányagépészmérnöki diplomát. Dolgozott a vállalat gépészeti osztályán, majd a Márkushegyi Aknaüzem technikai főmérnöke lett. Aktív éveinek végén 1983-tól a vállalat fejlesztési és beruházási osztályán dolgozott, egészen az 1992-ben történt nyugdíjazásáig.

A 35 év szolgálat alatt sokat tett a bányamunka gépesítéséért, fejlesztéséért. Munkájáért többször kapott magas elismerést, többek között „Kiváló feltaláló” bronz fokozatot. Munkatársai tisztelték szakértelmét, hozzáállását.

1963-tól volt az OMBKE tagja, Sóltz Vilmos-emlékérem tulajdonosa.

A felesége, gyermekei, unokái, testvérei, rokonai, ismerősei, barátai és volt munkatársai 2008. november 6-án az oroszlányi temetőben a Bányászhimnusz hangja mellett búcsúztak el Tőle és kívántak utolsó Jó szerencsét!

Varga József

Oláh Imre (1934–2008)

Valamennyiünket megrendített a hír, hogy *Oláh Imre* okleveles villamosmérnök rövid ideig tartó betegség után 2008. szeptember 9-én eltávozott közülünk.

Kunhegyesen született 1934. április 8-án. Az általános iskolát is itt végezte. Középsiskolába a Debreceni Református Kollégiumba járt. Vallásos neveltetése egész életére rányomta a bélyegét. Tanulmányait a Budapesti Műszaki Egyetemen folytatta, ahol 1956-ban erősáramú villamosmérnöki oklevelet szerzett. Szíve visszahúzta a civis városba, így a Debreceni Építőipari Vállalatnál helyezkedett el.

Második házassága révén került Tatabányára 1970-ben, ahol előbb a KOMBER-nél, majd az AGROBER-nél dolgozott. Örökmozgó, agilis, minden után érdeklődő ember lévén, jó kapcsolatot alakított ki a bányászokkal, általuk megismerkedett a bányászattal és a selmeci hagyományokkal. Így történt, hogy bányászaton kívülként 1977-ben tagja lett az OMBKE-nek. A bányászattal 1978-tól került közelebbi kapcsolatba, amikor a *Magyar Szénbányászati Tröszt*, majd ennek megszűnése után 1980-ban a BISZT dolgozója lett. Innét helyezték át az *Oroszlányi Szénbányákhoz*, ahol villamos művezetőként a *Márkushegyi Bányaiüzemben* dolgozott egészen 1990. október 5-ig,

nyugdíjba vonulásáig. Munkahelyi feladatait mindig nagy szorgalommal, alaposan átgondolva látta el.

Nyugdíjasként legtöbb idejét kedvenc hobbijának, a kertészkedésnek szentelte. A Turul-oldali kis gazdaságában mindig szívesen látta egy-egy pohár borra, vagy eszmecserére ismerőseit, barátait. Közvetlenségével, kiváló kapcsolatteremtő képességével nagyon sok barátot szerzett nemcsak a munkahelyén és lakóhelyén, hanem szerte az országban.

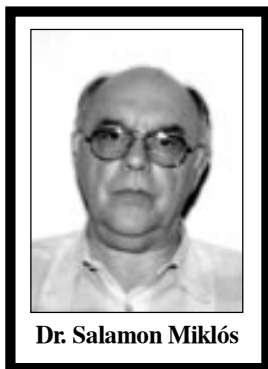
Lelkes látogatója az OMBKE rendezvényeinek, mind a saját, oroszlányi szervezeténél, mind lakóhelyén, a tatabányai szervezetnél.

Hamvasztás utáni búcsúztatása 2008. szeptember 29-én volt Tatabányán a Május 1. parki református templomban szűk családi körben. Ismerősei és barátai – akik később értesültünk haláláról – ezúton búcsúznak és mondunk utolsó Jó szerencsét!

Gyórfi Géza

Dr. Salamon Miklós (1933–2009)

Mély megrendüléssel vettük a hírt, hogy 2009. január 31-én Budapesten elhunyt *dr. Salamon Miklós* aranyoklevelés bányamérnök, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. A kiváló embertől és szakembertől 2009. február 26-án Budapesten a Mátyás templomban búcsúztunk el.

1933. május 20-án Szabolcs megyében, Balkányban született. Elemi iskoláit a nyírmadai katolikus iskolában (1939-1943) végezte. Középiskolai tanulmányait a Nyíregyházi Királyi Katolikus Ginnáziumban kezdte, és ugyanott, de az államosítás után Vasvári Pál Ginnáziumnak nevezett középiskolában érettségizett 1951-ben. Tanulmányai alatt végig a matematika volt a kedvenc tantárgya.

Még ebben az évben felvették a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karára. Egyetemi tanulmányait kiváló eredményekkel folytatta és diplomatervét kitüntetéssel védte meg 1956. április 27-én Sopronban. Egyetemi éve alatt (1952. július 11.) vette feleségül évfolyamtársát, *Mészáros Ágotát*, aki ugyanekkor jeles eredménnyel végzett.

Zambó János professzor már hallgatóként felfigyelt a kimagasló képességű *Salamon Miklósr*a és feleségére, akiknek a végzés után azonnal tanársegédi állást ajánlott fel. S, hogy *Zambó* professzor mennyire nagyra értékelte *Salamon Miklós* tudását, mi sem bizonyítja jobban, hogy mint fiatal tanársegéd többször helyettesíthette *Zambó* professzort gyakorlatok és egyszer előadás megtartásában.

Az egyetemen is nagyon népszerű lett. 1956. október 23-án az egyetemi oktatói kar a megalakult MEFESZ-be delegálta. A forradalom leverése után 1956. november 4-én családjával el kellett hagynia szeretett hazáját.

Az ausztriai menekülttáborból 1956. december 12-én érkeztek Angliába, ahol a bányabeli gyakorlat megszerzése után már egyetemi kutatással kezdett foglalkozni, és 1962-ben tudományos fokozatot szerzett.

Életének új fordulatot adott, hogy egy nemzetközi pályázatot megnyerve 1963-ban családjával Johannesburgba költözött. A pályázat kiírását az indokolta, hogy több bányászati tömegszerencsétlenség történt a dél-afrikai szénbányászatban kőzetomlás következtében. Hasonló tömegszerencsétlenségek bekövetkeztét kellett meggátolni a kőzetmechanikai kutatásokkal. 1974. január 1-jétől kinevezik a Dél-Afrikai Bányakamara Kutató Intézet igazgatójává, és nevéhez fűződik az a 10 éves kutatási terv, amelyet az aranytermelés biztonsága érdekében alkotott. Munkásságának eredménye volt az is, hogy több esetben felkérték szakértőnek a különböző földrészekeken bekövetkezett bányabeli tömegszerencsétlenségek kivizsgálására (1972. Rhodésia, 427 áldozat, 1984. Tajvan 74, majd később 103 áldozat).

1986-ban meghívást kapott egy egyetemi tanári állásra az Egyesült Államokba (Colorado School of Mines), melyet elfogadott és így kiemelt professzorként és intézeti igazgatóként, majd dékánként ott folytatta munkásságát, végül emeritus professzorként vonult nyugdíjba 1998-ban.

1994-1995 között a Dél-Afrikai Bányai Alkalmazottak biztonsági és egészségügyi helyzete című törvénytervezet kidolgozására kapott megbízást (harmadmagával), ezt a törvényt – amely az apartheid eltörlését is figyelembe vette – *Nelson Mandela* 1996. június 14-én hirdette ki. Ennek a bányatörvénynek megalkotását *Salamon Miklós* élete legfontosabb eredményének tekintette. A Dél-Afrikában 23 éven át végzett munkáját és elért eredményeit – többek között – a róla elnevezett kitüntetéssel, majd életmű díjjal ismerték el. Világszerte nagyra értékelték szaktudását és számtalan kitüntetést kapott.

Első hazalátogatására 1967-ben kerülhetett sor, ehhez megkapta a magyar vízumot. Ezt követően feleségével együtt pár évenként hazalátogattak, majd 1988-tól évente jöttek Magyarországra. Egyre szorosabb kapcsolatot alakított ki a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Karával és az OMBKE-vel – amelynek 1953 óta feleségével együtt tagja volt –, tagsági viszonyukat folyamatosnak ismerte el az egyesület.

A Miskolci Egyetem 1990-ben díszdoktori címet adományozott részére, ezt követően pedig feleségével együtt létrehozták a Bányamérnök Képzésért Alapítványt, amelynek révén például több fiatal oktatót sikerült 3-3 hónapra a coloradói egyetemre meghívni, ahol az ottani oktatási módszerekkel ismerkedhettek és gyakorolhatták az angol nyelvet.

A Magyar Tudományos Akadémia 1998-ban külső tagjának választotta. Székfoglalóját „A kőzetmechanika fejlődése egyéni szemszögből” címmel tartotta.

Szeretett felesége, aki a tudományos munkásságának biztos háttérét jelentette, súlyos betegségben, 68 évesen, 2000. február 23-án Coloradoban elhunyt.

Egyedül maradván gyakrabban jött haza, majd végleg hazatelepült. Itthon számtalan előadást tartott, és tagja volt alapítványuk kuratóriumának. Sajnos, egészsége megromlott, ennek ellenére utolsó energiáit felhasználva még család-

tagjaival ünnepelte meg a karácsonyt Johannesburgban. Hazaérkezve kórházba került, majd 2009. január 31-én elhunyt.

A Mátvás templomban megtartott gyászszertartás keretében *dr. hc. dr. Kovács Ferenc*, az MTA rendes tagja, az ME Műszaki Földtudományi Kar emeritus professzora búcsúzott pályatársától, az MTA, az ME, az OMBKE, a szakma, a barátok és tisztelők nevében is. A szertartás a Himnusz és a Bányászhimnusz elhangzásával fejeződött be.

A gyászszertartás után a család fogadást adott a Hilton szálló Anjou-termében.

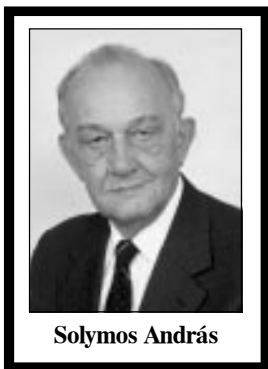
Salamon Miklós hamvait, kérésére, felesége hamvai mellé, a Bükk hegységben fogják szétszórni.

Köszönjük, hogy barátaink lehettünk! Minden gyászoló nevében mondunk utolsó „Jószerecsét!”.

Simon Sándor

Solymos András (1926–2009)

Solymos András aranyokleveles bányamérnök személyében, a tatabányai szénbányászat 110 éves története második felének meghatározó egyénisége távozott el közülünk, 2009. január 13-án. Élete és munkássága egyet jelentett a bányászattal és Tatabánya városával.

Solymos András

Bánhidán született 1926. június 28-án. Az elemi iskolát a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. tulajdonában lévő elemi népiskolában, középiskolai tanulmányait a nagyhirű tatai piarista gimnáziumban végezte el, kiváló eredménnyel. Kiváló tanulmányi eredményét, a közösségi életben és az önképzőkör elnöki tisztében nyújtott teljesítményét a mai napig őrzik a gimnáziumi évkönyvek.

1944 őszén iratkozott be a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó és Erdésmérnöki Karának Bányamérnöki Tagozatára. A tanulmányait a háborús események megszakították, hazatért Tatabányára és a VIII. sz. aknában csillésként dolgozott. Időközben behívták katonának. Ausztriában szovjet hadifogságba esett, majd a Gondviselés jóvoltából 1945. június 12-én szabadult ki.

1945 őszén kezdődő tanévben folytatta bányamérnöki tanulmányait Sopronban. Az abszolutórium bevégeztével 1949 decemberétől a Tatabányai Szénbányák Nemzeti Vállalathoz, a XII. sz. aknára helyezkedett el, bányamérnök-gyakornokként. Bányamérnöki oklevelet 1950. április 28-án Sopronban szerezte meg.

1950. május elsejével a XIV. sz. aknára helyezték, ahol beosztott mérnök-ként, később felelős üzemvezető-helyettként dolgozott. Első önálló, igazán nagy szakmai feladatot, 1951. május 1-jétől a VIII. sz. akna felelős üzemvezető főmérnöki kinevezése jelentette számára, amit három évig látott el.

1953. július elsejével a Nehézipari Minisztérium Szénbányászati Igazgatóságára helyezték, ahol csoportvezető főmérnöki beosztást kapott. 1955 októberében a műszaki fejlesztési és gépészeti főosztály gépészeti osztályvezető-helyettesének nevezték ki, ahol önálló feladatkörben részt vett a szénbányászat gépesítés-fejlesztési programjának kidolgozásában.

Történelmi napon, 1956. október 23-án tért vissza Tatabányára. A Tatabányai Szénbányászati Tröszt központjában kapott beosztást, majd még ebben az évben a XI. sz. bányauzemhez nevezték ki üzemvezető főmérnöknek. Irányítása alatt a vastagtelepi bányászatkodásban új fejtési technológiák kidolgozására és azok széleskörű alkalmazására került sor.

1964. januártól a tröszt műszaki főosztályának helyettes vezetőjévé, majd a műszaki fejlesztési osztály vezetőjévé is kinevezték. 1967. novemberétől a vállalat műszaki előkészítési főmérnöke, majd 1970. júniustól bányászati vezető főmérnök volt.

1972. júliustól műszaki igazgatóhelyettes, egyben a vállalat igazgatójának szervezetszerű helyettesi munkakörét töltött be, 1986. június 30-ig. Időközben 1980. januártól szeptember 30-ig a vállalat megbízott igazgatója volt.

A tröszt, majd vállalati központban eltöltött huszonkét esztendő alatt a tatai szénbányászatot döntően átalakító fejlesztések sokasága került bevezetésre, kezdeményezésére és irányításával. Többek között a pillérekben lekötött szénvagyron felszabadítása, a fejtési és vágathajtási rendszerek modernizálása, a vízvédelmi rendszerek kidolgozása, új bányák építése, a több termékes bányamodell kialakítása, a szénbányászati meddőhányók újrahasznosítása.

1986. júliustól a Bányászati Egyesülés igazgató első helyettese, majd 1987. január elsejével az egyesülés igazgató tanácsa megválasztotta a Bányászati Egyesülés és bányászati társulások igazgatójává. A Bányászati Egyesülés műszaki tanácsának éveken át volt elnöke.

1988. július 31-én vonult nyugdíjba.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek 1954 óta volt tagja, a tatabányai csoportnak 1980. és 1988 között elnöki tisztét is betöltötte, a *dr. Georgius Agricola* és *Sóltz Vilmos-émlékérem* tulajdonosa.

Szakmai és közösségi munkáját kitüntetések és elismerések sora fémjelzik: *Magyar Népköztársasági Érdemérem* arany fokozata (1951, 1952), *Kiváló Bányász* (1956, 1985), *Nehézipar Kiváló Dolgozója* (1975), *Munkaérdemrend* arany fokozata (1977), *Eötvös Lóránd-díj* (1981), *Allami Díj* (1983), *Kiváló Feltaláló* arany fokozat (1986), *Szent Borbála-érem* (2001).

Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata 2000-ben szakmai munkáját és a város életét meghatározó munkásságát elismerve a *Tatabánya Díszpolgára* címet adományozta számára. 2006-ban mérnöki hivatástudatát elismerve a *Magyar Mérnöki Kamara Tiszteletbeli Tagja* és a *Komárom-Esztergom Megyei Mérnöki Kamara Örökös Tagja* címet adományozta számára.

Búcsúztatása, 2009. január 23-án, katolikus szertartás szerint a tatabánya óvárosi Szent István templomban kezdődött. Végső búcsút a tatabányai újtelepi temetőben vettünk Tőle, ahol egykor volt kollégája méltatta egyéniségét:

„Egyéniséged és szellemiséged által a legnagyobb feszültség is alkotó, gondolkodó környezetévé változott. Körülöttem az indulatok lecsillapodtak, és általad észrevétlenül mindenki egy közösséghez tartozónak érezte magát. Mellette, úgy éreztük a térképek, tervek és táblázatok fölött, hogy nem lehet nem gondolkodni, munkálkodni a lehető legjobb érdekében. Ez sok nehéz helyzetben adott erőt és biztatást a melletted élőknek és dolgozóknak.

Nem adtad fel elveidet, meggyőződésedet, mindig az maradtál, mint ahogyan sokan megismertünk.

Hosszú és tiszteletre méltó életutad volt, a felkészült és alkotó bányamérnök életútja, sikerekkel és sajnos néha kudarcokkal. Az elismeréseket szerénységgel, a kudarcokat szakmánk iránti alázattal fogadtad.”

Nagyszámú tisztelője és kollégája kísérte utolsó útjára, sírjánál a Bányászhimnusz eléneklésével, mondtunk utolsó „Jó szerencsét!”

Stuber György

Jurida Ferenc (1932–2007)

Utólag kaptuk a szomorú hírt, hogy *Jurida Ferenc* tagtársunk 2007. szeptember 25-én Tatabányán elhalálozott.

Bányász családban született 1932. július 7-én Felsőgallán. Édesapja főaknászként ment nyugdíjba, így már kisgyermekként is sokat hallott a bányászatról. Az általános iskola elvégzése után – 15 évesen – a *Tatabányai Szénbányák Vállalatnál* helyezkedett el. Kifutófiúként kezdte, majd később, hogy álmait megvalósíthassa – külön engedéllyel – föld alatti munkára kérte magát. Célja a Tatabányai Aknászképző Technikum elvégzése volt, amelyhez akkor 2 éves szakmai gyakorlatot kellett megszerezni. Az iskolában szorgalmas, segítőkész, érdeklődő, az iskola kollektívájába beilleszkedő jó tanuló volt. A hétvégeken eljárt a bányába dolgozni, egyrészt az anyagiak miatt, másrészt a szélesebb körű szakmai gyakorlat megszerzése érdekében. A technikumot 1953-ban végezte el. Szinte az iskolapadból – néhány kiemelkedően jó tanulóval együtt – a MIM-be helyezték, ahol előadóként, majd főelőadóként dolgozott.

1956-ban visszakérült Tatabányára, az akkor még Tatabányai Szénbányák Vállalathoz tartozó XVI-os aknára főaknásznak. 1957-ben az újonnan megalakuló Oroszlányi Szénbányák Vállalatnál a vállalati főmérnök műszaki titkárává nevezték ki. Mind vezetői, mint munkatársai egyaránt elismerték munkáját, tisztelték munkásságát. Két év

elteltével a vállalat Munkaügyi Osztályának vezetője, majd később a III-as bányauzem üzemvezetője lett. A bányauzem megszűnése után egy újabb, nagyobb feladatot kapott: az Oroszlányi Szénbányák legújabb üzemének a XXIII-as bányauzemnek a vezetését bízták rá. Vezetése alatt a bányauzemben a nagy teljesítményű önjárók és vágathajtó gépek alkalmazásával országosan is kiemelkedő sikereket és eredményeket értek el. A bányauzem többször is megkapta az „Élüzem” és a „Kiváló Bánya” kitüntetést, ő maga pedig a „Bányász Szolgálati Érdemérem” valamennyi fokozatát.

Az idő múlásával sajnos megromlott az egészsége. 1975 őszén viszonylag fiatalon, 43 évesen ment betegsége miatt nyugdíjba.

Egyesületünknek 1950 óta volt tagja. A nyugdíjazása után betegsége miatt nem vett ugyan részt az oroszlányi helyi szervezet rendezvényein, de a ritka személyes találkozásakor mindig nagy érdeklődéssel hallgatta az eseményeket.

2007. szeptemberében kívánsága szerint szűk családi körben temették el. Mi ezúton búcsúozunk Tőle, és mondunk utolsó

Jó szerencsét!

Eckl István Györfi Géza

Dr. Szirtes Lajos (1918–2009)

Mélyen megrendülten fogadtuk a fájdalmas hírt, mely szerint *dr. Szirtes Lajos* aranydiplomás, kutató bányamérnök, a Mecseki Szénbányák oktatási osztályának nyugalmazott osztályvezetője Pécsen 2009. január 8-án, életének 91. évében elhunyt.

1918. június 8-án született Mecsekszabolcson bányász családban, 15 évesen szállt le először bányába a pécsi Szent István aknán. Érettségi és bányatechnikus oklevelet 1943-ban szerzett a nevezetes Nagybányán, majd Puzstavámon dolgozott önálló bányamérő munkakörben. Szakmai műveltségét mélyebb alapokra helyezve 1953-ban Sopronban bányamérnök diplomát abszolvált. Szakmai életútjában 1957-ben gyökeres fordulat történt: ekkor nevezték ki vezetőnek a Mecseki Szénbányák kutatási osztályára. Az osztály tevékenységét nyugdíjazásáig (1975) irányította és koordinálta.

Elsődleges kutatási területe a váratlan szén- és gázkitörések elhárítása volt. Nevéhez kapcsolódik az ún. feszültségterelő elmélet kidolgozása, amellyel széleskörű elismertséget szerzett hazai és nemzetközi szakmai körökben is. A gázkitörések megelőzése érdekében kidolgozta az ún. szénkimosatás módszerét, ami világviszonylatban is újdonságnak számított.

A módszer jelentősége abban jelölhető meg, hogy a gázkitörés veszély megnyilvánulási gyakorisága és az azzal járó halálos balesetek száma a tizedére csökkent. Természetesen ez volt a témaköre értekezésének is, melynek révén a Magyar Tudományos Akadémia „Műszaki tudományok doktora” címét elnyerte, méltán a tudósok közé emelkedett 1978-ban.

Szakmájának és a tudománynak megszállottja volt, küldetésstudata, akaratereje egy perc szünetet sem engedett. Minden nehézséget vállalt, hogy új ismereteket szerezzen. Jellemző, hogy két év konok kitarással tudott engedélyt szerezni ahhoz, hogy Észak-Szibériában a gázkitörések sajátos formáit megismerhesse. A többfázisú rendszerek tanulmányozásához szinte határtalan és elengedhetetlen képzelőerővel rendelkezett, az összefüggéseket rendkívül széles tartományban értelmezte.

Rendületlenül bízott saját képességeiben, mások szakmai eredményeit tiszteletben tartotta, soha nem akarta azokat kisajátítani, még részesülni sem kívánt a sikereikből. Többnyire egyedül dolgozott, munkatársainak nagyfokú önállóságot biztosított, akik fejlődtek, érvényesültek és boldogultak.

Szakmai értékrendjében meghatározóan elsődleges volt a bányabiztonság. A kutatási osztályon 125 szakember dolgozott a fokozott tűzveszély, a sújtólég- és szénporrobbanás, a kőzetomlás, a por, illetve szilikózis bányaveszélyek megszüntetése, hatásaik csökkentése érdekében. Munkásságukat szakkönyvek, rendszeresen kiadott évkönyvek ismertették, eredményeik nemzetközi szinten is pozitív minősítést kaptak. Tevékenységük vonatkozott a meddőhányók komplex környezetvédelmi feladataira, továbbá kihatott a foglalkozás-egészségügyi vizsgálatokra is, bányászaink többféle módon részesültek társadalombiztosítási ellátásban.

Összefoglalóan biztos állítható, hogy *Zambó János* „Bányaművelés”, továbbá *Szirtes Lajos* „Szén- és gázkitörések leküzdése” c. szakkönyvek adtak egységes, tudományos alapot a mecseki bányaművelés embertpróbáló gyakorlatához. Az emberarcú bányászatért fáradhatatlanul dolgozott, kutatott; hivatástudatban, szakmaszeretettel példás utat mutatott. Folyamatosan megőrizte érdeklődését és aktivitását, a közelmúltban is szakkikke jelent meg a lapok hasábjain. Kevés szabadidejében számos bányából válogatott páratlan ásványgyűjteményét gondozta, formákba rendezte úgy, hogy az ásványok szinte életre keltek, így örök emberi gondolatokat tükröznek.

Szakmai munkásságát számos, rangos kitüntetés fémjelzi: *Eötvös Loránd-díj*, *Munka Érdemrend*, *Bányász Szolgálati Érdemérem* összes fokozata, *Sóltz Vilmos-emlékérem*, *Szent Borbála-emlékérem*, *Kiváló Dolgozó*, *Kiváló Újító*,

...

Dr. Szirtes Lajos aranyokleveles, mecseki tudós bányamérnöktől 2009. január 28-án vettünk örök búcsút a pécsi köztemető katolikus kápolnájában. Ravatalánál lerótták kegyeletüket: a család, rokonság, évfolyamtársai, a Mecseki Szénbányák jogutód társasága, a kutatási osztály volt dolgozói, az MTA dél-dunántúli szervezete, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület mecseki csoportja; továbbá barátai, sorstársai és mindazok, akik ismerték és becsülték.

Emléke maradandó nyomot hagy a mecseki szakemberekben. A bányász hagyományok szerint, a klopacska hangjával kísértük utolsó útjára. Emléke, szellemi öröksége ragyogjon e tájon, amíg ember emlékezik rá ezen a világon.

Dr. Turza István

Dr. Pera Ferenc (1930–2009)

Megdöbbenve vettük tudomásul a hírt, hogy *Dr. Pera Ferenc* 2009. február 14-én, életének 79. évében elhunyt. Nehéz az emlékezés, hisz személyében mindannyiunkhoz közel álló embertől búcsúzunk. Életpályája a szénbányászat sorsával azonos. Megélte, végig szenvedte mindazt, ami a szakágazatot érte – a dicsőségtől a felszámolásáig. Nem volt könnyű, de dicsőséges bányászsors volt az Övé. Munkássága nem vész el, bevéődött a szénbányászat történetébe.

1930. április 23-án született Balinkán. Családi indítása révén már 1944-ben csillésként dolgozik a *Kisgyóni Szénbányánál*. Okos, ügyes törekvő ember. Minden területen kiváló munkát végez 1948-ban már vājár, 1952-ben aknász. Gyorsan emelkedik a ranglétrán. 1971-ben megszerzi a bányamérnöki oklevelet, majd 1984-ben a doktori címet.

Iskolai elvégzésének eredményeként vezetői beosztásba kerül. 1961-ben már aknavezető, 1965-től üzemvezető, 1981-től vállalati vezérigazgató. A szép, felfelé ívelő pályát nyugállományba vonulásáig (1989) számos szakmai siker és elismerés fémjelzi. 1968 és 1981 között a *Balinkai Bányaiüzem* olyan műszaki fejlesztéseken ment keresztül, mely az eredeti tervekben jelzőként használt „mintabánya” kifejezést valódi tartalommal töltötte meg. Vezetése alatt futott fel az üzem teljes termelési kapacitásra, oly mértékben, hogy az időközben kimerült kisgyóni terület aknáinak termelés kiesését is pótolni tudta, mezőcsatolások révén. A fejtési munkahelyeken megtörtént a korszerűbb biztosítás, és jövesztési technológiák bevezetése. 1971-ben a frontfejtések 100%-ban acéltámas és acélgerendás biztosításúak voltak, 1977-ben már egy 50 m széles szengyalu jövesztésű, pajzsbiztosítású frontfejtés is üzembe lépett. A fő veszélyforrás a fekvővíz volt, amelyre kiépült az üzem biztonságát jelentő főszivattyútelep.

Az 1965-től 1981-ig terjedő időszak *dr. Pera Ferenc* eredményes vezetői munkáját igazolta. Munkájára országos szinten is felfigyeltek, és Őt bízták meg a *Középdunántúli-* és a *Várpalotai Szénbánya Vállalatok* összevonási munkálatainak vezetésével. A munka elismeréseként az összevont nagyvállalat vezérigazgatója lett. A sikeres összevonás után a lefogyó bányaiüzemnek pótlására intenzív kutatások indultak el, és sikeresen be is fejeződtek. Nem rajta múlt, hogy a felkutatott területeken már nem indult meg az új bányák telepítése.

Irányítása alatt jelentős műszaki fejlesztések folytak, általánossá vált a várpalotai páncélpajzsok alkalmazása, a pajzsgyártási és tervezési technológiák fejlesztése és üzemszerű alkalmazása. Ez meghozta számára a nemzetközi sikert is, így a világ számos országában mint a legfejlettebb biztosítási technológia kifejlesztője képviselte a vállalatot és hazánkat. Vezetése alatt érte el az összevont vállalat a legmagasabb termelési szintet, s az ország legismertebb, legeredményesebb, legsikeresebb termelő egysége lett.

Dr. Pera Ferenc nem passzívan szerezte meg a vezetői irányítási képességét. Fogékony volt az új megoldások iránt, s számtalan tanulmányt írt a tapasztalatokról. A műszaki, gazdasági munka mellett, a gondolataiban mindig ott volt a dolgozó bányász, s mindent megtett a munkakörülményeik, az egészségük, pihenésük biztosítása érdekében. Gondoskodott az üdülési, egészségügyi rehabilitáció, a kulturált szórakozás háttérének biztosításával. Ő írta a „Kisgyóni bányászat ötven éve” című könyvet, ahol külön fejezetet szentelt az üzemben zajlott munkásmozgalmi tevékenységnek.

22 publikációjából 5 munkaegészségügyi témájú, nemzetközi előadás, konferencia kiadvány 6 db, hazai konferencia 5 db, doktori disszertáció, korreferátum 4 db.

A szakmai tevékenység mellett *dr. Pera Ferenc* a politikai, társadalmi élet aktív résztvevője is volt, aktív tevékenységének volt köszönhető, hogy létrejött a Veszprémi Akadémiai Bizottság.

Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el: nyolc *Kiváló Dolgozó*, a *Bányászati Szolgálati Érem* minden fokozatának, a *Honvédelmi Érem* minden fokozatának, a *Tűzrendészeti Érem* arany fokozatának, a *Munka Érdemrend* ezüst fokozatának volt tulajdonosa. Aranyjelvényes újíto, *Eötvös-* és *Allami-díjban* is részesült.

1989-ben fejezte be aktív tevékenységét, de kapcsolata nyugdíjazása után is megmaradt a volt munkatársaival. Haláláig a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezetének és az OMBKE veszprémi szervezetének tagja maradt. Szívesen vállalt szakmai tanácsadói munkát.

Bányász volt egész életében. A bányászatért, a szakmáért dolgozott. Sikerekben gazdag életpályát futott be. Szerette a természetet, a vadászatot, a természet csendjét és nyugalomát.

A temetési szertartáson *Makrai László* búcsúzott *dr. Pera Ferenc*től a család és rokonai, volt munkatársai, az OMBKE helyi szervezete, a BDSZ nyugdíjas alapszervezete és országos Tanácsa, az OMBKE országos vezetősége, a Veszprémi Akadémiai Bizottság Szilárdvásvány Bányászati Szakosztálya, a bányászok nagy társadalma, a volt munkatársak nevében is.

Emléked örökre megőrizzzük! Pihenj Békében!

Bolyky Zoltán

Szeberényi Ferenc (1931–2009)

Mély megrendüléssel értesültünk arról, hogy egyesületünk tagja *Szeberényi Ferenc* aranyokleveles bányaművelő mérnök 2009. március 23-án Esztergomba elhunyt.

Kisterenyén 1931. május 15-én született, 1949-ig a Kisterenyei Szénbányáknál vágárként dolgozott.

A bányamérnöki diploma megszerzése után 1956-ban a Dorogi Szénbányászati Tröszthez került. A Csolnok II. aknán beosztott mérnökként, majd 1958-tól főmérnökként dolgozott.

1960-ban a Borókási Bányáüzem főmérnöke, 1968-tól 1974-ig a XXI. Akna akna-vezetője volt. Utána az akkor alakult tervező irodához került csoportvezetői majd osztályvezetői beosztásba.

Kiemelkedő tevékenységei közé tartozott a Csolnoki I. lejtaknában 1958-ban bekövetkezett vízbetörés elzárása, a P-3 fejtésmód bevezetése a Borókási Bányáüzemben, a Lencsehegyi Bányáüzem tervezése, az Eger és környéke pincerendszerének felmérése, térképezése, rehabilitációja. Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el.

Az OMBKE-nek 1956-tól volt tagja.

Temetése Esztergomban, a Szentgyörgymezői temetőben a katolikus egyház szerint 2009. február 27-én volt.

Családja, kollégái, barátai a Dorogi Bányász Fúvózenekar előadásában a Bányászhimnusz hangjai mellett mondták az utolsó „Jó szerencsét!”.

Solyvár Judit

Bérces József (1926–2009)

Szomorú szívvel, megrendülve vettük tudomásul a hírt, hogy 2009. január 16-án elhunyt *Bérces József* tiszteletbeli hites bányamérő, okleveles földmérőmérnök, okleveles bányamérnök, az OMBKE bányamérő szakcsoport intézőbizottság tagja.

Bérces József 1926. március 26-án született, Debrecenben. 1949 júniusában érettségizett a debreceni Gépipari Technikumban, majd a MÁV debreceni javítóműhelyében dolgozott. Jelentkezett a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karára, fel is vették, de végül 1949. október 23-án Sopronban jelent meg a Földmérő Mérnöki Karon, hogy ott tanuljon. Ezután 1953 júniusában jeles eredményű földmérőmérnöki diplomát kapott.

Végzés utáni első munkahelye a budapesti metró volt, ahol a geodéziai és a bányamérés különböző feladatait végezte. *Szikszay Rózsával* 1954-ben kötött házassága után a Tatabányai Szénbányászati Tröszthez került, és a XIV. aknai mérnökség vezetője lett. Munka mellett ismét tanulni kezdett Sopronban, és ezt folytatva, 1961-ben bányamérnöki diplomát is szerzett Miskolcon.

1961-ben a tröszt bányamérési osztályára került, aminek 1966-tól vezetője lett. 1983. december 23-án innen ment nyugdíjba, 58 éves korában. De nyugdíjban sem télenkedett, évekig az Oroszlányi Szénbányák műszaki tanácsadója, a kápolnásnyéki

Vörösmarty MgTSz nadapi és sukorói bányáinak felelős műszaki vezetője volt, a bányák bezárásáig.

Sikeres szakmai pályafutásának legnagyobb része a bányamérés területén zajlott, amellet a bányaművelés hatásaival, a bányakár műszaki és gazdasági kérdéseivel, környezetvédelemmel, kisajátítással, mozgásvizsgálatokkal, süllyedésméréssel foglalkozott. Az új iránti fogékonysága több korszerű bányamérési műszer, giroteodolit, távmérő és számítógép beszerzésére ösztönözte.

OMBKE tag 1955 óta, az OMBKE bányamérő szakcsoportban 1985-től 1989-ig titkára és azóta, haláláig az intézőbizottság tagja.

Munkásságát több kitüntetéssel ismerték el: *Kiváló Dolgozó* (1962-ben, 1968-ban és 1976-ban), *Honvédelmi Érdemérem* (1971-ben, 1977-ben és 1982-ben), a *Nehézipar Kiváló Dolgozója* kitüntetés 1972-ben, *Bányászati Szolgálati Érdemérem* bronz, ezüst és arany fokozata, OMBKE egyesületi munkáért és a *Szentkirályi Zsigmond* kitüntetés

(1993-ban), 1995-ben 40 éves, 2005-ben 50 éves OMBKE tagságért *Sóltz Vilmos kitüntetés*, 2000-től a bányamérő szakcsoport által alapított „*Tiszteletbeli hites bányamérő*” cím.

2009. január 31-én kísértük utolsó útjára *Bérces József* aranyokleveles földmérő mérnököt, okleveles bányamérnököt a tatabányai Újtelepi temető régi ravatalozójából. A ravatalnál az OMBKE tatabányai helyi szervezet bányász egyenruhás tagjai adtak díszőrséget. A hamvasztás utáni búcsúztatáson összegyűlt számos gyászoló előtt először *dr. Barátosi Kálmán*, az OMBKE nevében búcsúztatta el. Meleg szavakkal emlékezett meg ismeretségükről, közös munkájukról a bányamérő szakcsoportban. „Áldozatos munkádat most, utólag is, köszönjük! Isten Veled, Jóska Bátyám!”

A búcsúztató után a tatabányai helyi szervezet tagjai elénekelték az „Ímhol a föld alá megyünk ...” kezdetű bányászdal. Ezután az elhunyt személyes korábbi kívánságára *Nagy László* esperes katolikus szertartással búcsúztatta *Bérces Józsefet*. Az urna sírba tétele után a Bányászhimnusz éneklésével mondtunk utolsó „Jó szerencsét!”.

Dr. Barátosi Kálmán

Tuskán József (1930–2009)

Tuskán József aranydiplomás bányamérnök 2009. március 26-án, életének 79. évében elhunyt.

A háborút követően befejezett középiskolai után 1946-tól kovácmester mellett lett ipari tanuló, majd megszerzte a technikus képesítést. Bányamérnöki oklevelét Sopronban szerezte meg 1956-ban, majd a *Borsodi Szénbányászati Tröszt* volt első és egyben utolsó munkahelye is. Beosztott mérnök volt Lyukóbányán, később Anna és Márta bánya aknavezető főmérnöke, majd a Bükkaljai Bányauzem főmérnöke, 1983-1990 között annak igazgatója volt nyugdíjba vonulásáig. Közben bányaiipari gazdasági mérnöki oklevelet szerzett Miskolcon, 1969-ben. A borsodi szénbányászatban eltöltött 37 évből 32 évig felelős vezető volt. Nyugdíjba vonulását követően vállalkozásával még aktívan közreműködött a bányabezárási és tájrendezési munkákban.

Mint műszaki vezető, részese volt új aknák létesítésének, régiek összevonásának és sajnos bezárásának is. Közreműködött a korszerű gépesítés bevezetésében, új kötélpályák megépítésében a szén-előkészítőmű megépítésében, a működést biztosító szakemberek kiválasztásában és azok továbbképzésében. Ahogy önmagáról írta: „Örülök, hogy a bányászat fénykorában dolgozhattam, módomban állt a bányászszakma szépségeit megismerni, a bányász társadalomban élők szeretetét, háláját érezni, megtapasztalni – csodálatos jó emberi érzés!”

Munkáját 17 vállalati *Kiváló Dolgozó*, valamint miniszteri *Kiváló Bányász* és *Kiváló Munkáért* kitüntetések fémjelzik. Megkapta a *Munka Érdemrend* bronz és ezüst, a *Bányász Szolgálati Érdemérem* valamennyi, legvégül gyémánt fokozatát. A borsodi mélyművelésű szénbányászat gyors hanyatlása, megszűnése beárnyékolta nyugdíjas éveit.

Az OMBKE aktív tagja, rendezvényeink rendszeres látogatója volt, szívesen vett részt az OMBKE Nyugdíjas Baráti Társaság munkájában.

Temetésére április 1-jén a miskolci Mindszenti temetőben került sor református szertartás mellett. Volt munkatársai, kollégái dízsorfalla és a Percesi Bányász Zenekar által megszólaltatott dallamok után *Törő György* bányamérnök, a helyi szervezet titkára szép szavakkal búcsúzott, melyből csak néhány gondolatot idézünk: „Tisztelt Gyászolók! 41 év és 241 nap aktív szolgálati idő – egy gazdag, végigdolgozott életút. Mit hagyott számunkra, fiatal kollégákra ez a generáció? Balassi Bálint szavaival: '... emberségből példát, vitézségről formát ...'. Itt a végeken sok ezernyi bányász boldogulását jelentette munkájuk. ... Az Alma Mater, az Országos Magyar Bányászati Egyesület, valamennyi volt kollégád és az összes megjelent gyászoló nevében búcsúzó és mondok utolsó Jó szerencsét! Józsi bácsi, nyugodj békében!”

Koporsóját a Bányászhimnusz hangjai mellett helyezték sírba.

A temetést követően gyászszakestélyre került sor *Lóránt Miklós* elnöklete mellett, aki az „Ímhol a föld alá megyünk” eléneklése után rövid gyászbeszéddel búcsúzott, majd a jelenlévők az utolsó pohár sör után hagyományaink szerint összetörték poharaikat, és elénekelték a Bányászhimnusz.

Lóránt Miklós

Nyolcvan éves a Bányász Fúvószenekar Várpalotán

A kezdetek

Várpalotán az 1920-as években bontakozott ki a zenei élet. 1928. december 1-jén alakult a Várpalotai Unió Dalkör, a kultúrát, a zenét kedvelő bányászok azonban kijelentették: „a mi településünkön sem hiányozhat a más bányatelepeken már működő, a közízlést szolgáló bányász fúvószenekar”.

A Kossuth utca és a mai 8-as sz. műút sarkán állt egykor az a földszintes ház, melynek udvarán a bánya zenekedvelő dolgozói közül néhányan, munka utáni pihenőjükben egy te-rebélyes diófa árnyékában, a nyári estéken hangszereik megszólaltatásával szórakoztatták magukat. *Héra Ferenc* bányamester, *Bölcs László* bányatisztviselő, *Halasi József* lakatos, *Greszler József* gépész, *Holler Sándor* villanyszerelő és *Ványó József* lakatos ezeken az összejöveteleken azon tanácskoztak, miként lehetne életre hívni egy bányász zenekart. A hat szorgalmas és összetartó zenész mások kívánságát is képviselve az-zal állt a bánya vezetősége elé, hogy a létesítendő zenekar működéséhez biztosítsák a feltételeket.

A megvalósulás 1929-ig váratott magára, amikor a „Jó szerencsét Olvasókör” a bánya dolgozóinak tagdíjaiból 16 fúvós hangszert tudott vásárolni. A zenekar felszerelésére a bányászok 3000 pengőt áldoztak, ami 1929-ben igen nagy összeg volt. („Kétszáz pengőért adtak egy trombitát, amikor tizenyolc fillér volt a vájárok órábéré.”) A támogatásokból a bányavállalat is kivette a részét. Ugyanakkor néhány lelkes és minden áldozatra kész zenész önként ajánlotta fel anyagi hozzájárulását is. Az Olvasókör az egyenruhát biztosította. Ilyen előzmények után sok-sok nehézséget legyőzve elérkezett az ideje annak, hogy tizenhat taggal megalakuljon az együttes. A karmester egy, akkor állás nélküli zenész, *Csermák Antal* lett. Nem volt könnyű dolga, mert a zenekar tagjai addigi zenei ismereteiket önképzéssel sajátították el. Az első nyilvános bemutatkozásuk az év nyarára esett, a bányaszerencsétlenség következtében elhunyt *Bartos István* vájár temetésén eljátszott Bányászhimnusz volt.

Az ősz folyamán egy vasárnap délelőtt Várpalota nagyközség főutcáján katonás sorokban először vonult fel egyenruhában a Bányász Fúvószenekar, élén immár *Tisza István* karmesterrel.

Fordulópont

A zenekar fejlődésében az 1931-es év korszakváltással is felért, amikor az országban sorra feloszlatták a katonazenekarokat, tagjaik egyik napról a másikra állás, és egyben kenyér nélkül maradtak. A képzett muzsikusok közül többen is a várpalotai bányánál kaptak munkát, felajánlva közreműködésüket a zenekarnál.

1934-ben a karmesteri pálcát *Tiszt Pál*, a székesfehérvári Vasutas Zenekar volt karnagya vette át. Tevékenysége eredményeként egy 40 főt meghaladó, híresebb zenekar alakult ki. Műsoraikat igényesebb művekből állították össze és színvonalasabban szólaltatták meg, mint korábban. Felléptek Székesfehérvárott és Budapesten is. Az eredmények, híruk, népszerűségük vonzó hatással voltak a fiatal munkásokra is. Körük-ből sokan kérték felvételüket az együttesbe: *Borbély István*, *Csiszár István*, *Galambos István*, *Halasi Ferenc*, *Halasi József*, *Márton István*, *Molnár János*, *Novák Ferenc*, *Nyíró János* és *Szabó Ferenc*.

A tekintélyes létszámban kivonuló fúvósok menetalakzatban történő megjelenése már önmagában látványszám-ment. Ma is emlegetik a régi palotai bányászok a zenekar egykori mókamestereit (*Németh Imrét*, *Novák Ferencet*), akik me-

netelés közben magasra dobták fel cintányérjukat, majd azokat elkapva tovább folytatták a taktus ütemét.

Az életre hívott zenekar bő évtized alatt létszámban, zenei képzettségben is egyre gyarapodott. Időközben lengyel menekültként jött *Marszalek József* és Dél-Erdélyből áttelepültként *Birta András* és *Mihály*, *Both József*, *Csepin József*, *Nagy Lajos* és *Pethe András* bányászok.

A nagy ünnepek, évfordulók, bányászmulatságok hangulatához hozzá tartozott a fúvósmuzsika – és a gyászszertartásokhoz is.

1941. év ismét nehéz helyzetet teremtett. *Tiszt Pál* betegsége miatt, új karmesterre volt szükség. Az Olvasókör vezetősége *Horváth József* személyében – aki a budapesti I. Honvéd Gyalogezred másodkarmestere volt – találta meg az utódot. Sokak szerint működése alatt a zenekar szakmailag a legmagasabb színvonalat érte el.

1943-1945 között időszakosan szünetelt működésük, a létszám folyamatosan csökkent, a hangszerállomány is megfogtakozott. A frontról, soha többé nem tért vissza *Andrej-kovics Gyula*, *Somogyi István* és *Tóth István*.

Újjászerveződés és fenntartói háttér

A második világháború után a zenekar tagjai azonnal jelentkeztek számukra kedves és fontos szolgálatuk folytatására. Az újjászervezett együttes rövidesen sikerrel tett eleget különböző meghívásoknak, felkéréseknek. A háború után az együttes lényegében a mindenkori bányaigazgatótól függött. Állami és nemzeti ünnepeken, valamint politikai eseményeken rendszeresen vállaltak szerepet. A bányásznapok elmaradhatatlan résztvevői voltak. Hosszú évekig a volt bányászkolóniakon reggeli ébresztővel szórakoztatták az ébredőket.

Több jelentős kulturális eseményen szerepeltek, sőt külföldi meghívásokat is elfogadtak (Németország, NDK, Ausztria). A zenekar tagjainak többsége a szénbánya fizikai dolgozóiból és a nyugdíjasokból tevődött össze. Többségük szakszervezeti tagként is eredményesen látta el tiszteletre méltó megbízatását.

A zenekar fenntartója és eredményes mecénása 1958-tól, 1998-ig a *Jó Szerencsét Művelődési Központ* volt. Majd a folyamatos átszervezések után jelenleg a *Szindbád Kht.* szervezeti keretei között próbálnak és munkálkodnak. A Bányász Kórusral közösen használt próbatermük falán a régi múlt relikviái eseményei állandóan emlékeztetnek. 1994-ig a szénbányavállalatok (várpalotai, veszprémi) és a szakszervezeti bizottságok kiemelt figyelmet fordítottak az együttesre és segítették működését, fennmaradását. Megalakulása óta (1997) a Bányász hagyományok Ápolásáért Egyesület is lehetőségei szerint támogatja és segíti eredményességüket a közös célért a várpalotai bányászathoz kötődő emlékek fennmaradásáért.

Születésnap gálaműsorok

A Bányász Kulturális Hetek záróakkordjaként 1979. november 22-én az 50. évfordulóját ünneplő együttes jubileumi hangversenyt adott. Elismerésük ebből az alkalomból „Aranylant Díj” volt. A jubiláns kollektíva többek között előadta – ősbemutatóként – *Farkas Antal* zeneszerzőnek ez alkalomra írt művét, a szerző vezényletével. *Id. Meiszter József* a „Szocialista Kultúráért” kitüntetését, *Lóczy Pál*, *Pete András* és *Szekeres István* pedig a „Veszprém megyéért Érdemérem” arany fokozata kitüntetését kapták.

1989. szeptember 9-én a 60. évfordulón Várpalota különböző pontjain adott koncertet az orosz-lányi Szénbányák Koncert Fúvószenekara, az osztrák Piberstein bányászzenekara. Délután a zenekarok és a mazzorett csoport felvonult a város főbb útvonalaiban, este pedig a Jó Szerencsét Művelődési Köz-

pontba vonultak, az ünnepség helyszínére. A jubiláló zenekart *Petrovics László*, az intézmény igazgatója köszöntötte, majd *Soós Gábor*, a vállalati szb. titkára mondott köszöntő szavakat. A városi tanács elnöke 60 ezer forintos takarékbetétet adott át.

Kultúr küldetés

A zenekar megalakulása óta, érzékelhetőbben az ötvenes évek második felétől kezdődően jelentős szerepet tölt be Várpalota és térsége, de a megye kulturális életében is. A szakmai munkát többek között elismert és képzett karmesterek segítették, mint *Marosvölgyi Károly*, ifj. *Farkas Tamás* és *Ossó János*.

A várpalotai bányász zenekar fejlődéséhez, tudásának gyarapításához nagy mértékben járult hozzá az a körülmény is, hogy 1966-1977 között Országos Fúvószenekari Találkozókat rendeztek Várpalotán. Ezt követően 1994-től a fenntartó intézményigazgatója által – abban az időszakban a megyében első ízben kezdeményezett – napjainkban is megrendezett találkozókön évente sok-sok zenekar – közöttük szép számban bányász együttesek is – fellépésükkel a nyári idegenforgalmi szezonban kínálnak értéket és kellemes szórakozást a város lakóinak és az ide látogató szép számú érdeklődőnek.

A zenekar fennállásának 70. évfordulóján tizedik alkalommal rendezett Várpalotai Fúvóstalálkozón, 1999. augusztus 8-án öt együttes délelőtt a város különböző pontjain térzenével, délután menet zenés felvonulással, este pedig a várudvarban megtartott koncerttel örvendeztette meg a palotaiakat. A zenészeket és a közönséget a város polgármestere köszöntötte. Az esti záróünnepségen a megyei közgyűlés elismeréseként adományozott *Pro Comitatu Díjat Talabér Márta*, a megyei közgyűlés alelnöke adta át a Várpalotai Bányász Fúvószenekarnak.

Ezen kívül rádiófelvételek, sikeres belföldi és külföldi szereplések, fesztiválok, találkozók sora jelzi eredményes munkásságukat. A város partnervárosai (Wolfsberg, Kremnica, Petrosény, Ilok) kialakított kulturális kapcsolataiban színvonalasan képviselték szűkebb hazánkat, és a bányász kultúra értékes zenei hagyományait.

Az együttes az eltelt évtizedek alatt többször is megújult. Ebben a folyamatban a nyolcvanas évektől kezdődően jelentős szerepet töltött be a Városi Zeneiskola. A folyamatos utánpótlást ez az intézmény biztosította és biztosítja *Hergovics János*, *Varga Péter* zenetanárok irányításával napjainkban is.

A zenekar művészeti minősítései, elismerései

Várpalotaiért jelvény arany fokozat, 1950
V. Országos Fúvószenekari minősítés aranydiploma, 1981
VI. Országos Fúvószenekari minősítés kiemelt aranydiploma, 1985
Várpalota városért kitüntetőjelvény arany fokozat, 1989
VII. Országos Fúvószenekari minősítés aranydiploma, 1989
Veszprém megye „Pro Comitatu”-díj, 1999

Összegzés

Az elmúlt nyolc évtized alatt közel száz zenész, 14 karmester tartotta életben e nagy múltú együttest. Sajnos körükből 43 társuk örökre eltávozott, emléküket megőrizték. A jelenlegi tagok – mintegy 39 fő – jó közösséget alkotnak, szeretik önként vállalt elfoglaltságukat. Büszkén ápolják és folytatják elődeik nemes hagyományait, tagjaik között vannak olyan családok is akik zenész nemzedékeket neveltek. Ez év őszén kiadványban tervezik a nyolcvan év történetét megörökíteni és közreadni.

Reméljük a jelenlegi tagságban, az elfoglaltságok és nehézségek közepette is a kitarítás töretlen lesz, mert pártoló hí-

veik, a fúvószenét szerető közönség, igénylik fennmaradásukat. Számunkra az emlékezés és történelmi feladat, no és az a kötelezettség, hogy munkásságukat értékeljük és elismerjük.

*Petrovics László elnökhelyettes
Bányász hagyományok Ápolásáért Egyesület*

A Magyar Mérnöki Kamara jubileumi ülése (Budapest, 2009. március 9.)

A Magyar Mérnöki Kamara elnöksége a Kamara újjraalapításának 20. évfordulójáról a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Dísztermében rendezett ünnepi ülésen emlékezett meg. A Kamara egykori alapítói, tisztségviselői mellett a magyar mérnöktársadalom számos képviselője jelen volt a neves évfordulón.

Az ünnepi ülést *dr. Scharle Péter* MMK alelnöke – egyben az ülés levezető elnöke – nyitotta meg és köszöntötte a megjelenteket.

A Magyar Mérnöki Kamara 20 éves múltjáról, az elért eredményekről és a jövőbeni lehetséges és szükséges működési, irányítási formákról *dr. Hajtó Ödön* az MMK alapító elnöke – az ünnepi ülés szónoka – tartott előadást. Elmondta, hogy az I. Mérnöki Kamara 1923–1945 között működött, ezt követően az 1989. március 9-ei ülésén alakult újjá, előbb egyesületként, majd a kamarai törvény jóváhagyását követően – 1996 után – kamaraként tevékenykedett (kezdetben területi csoportok, majd területi kamarák formájában). Az egymást váltó gazdasági, politikai és rendszerváltások közepette – és ellenére – sikerült egyik legfőbb célkitűzését elérni: egyben tartani magyar mérnöktársadalmat, és – bár a kamarát a tervező, szakértő és építő mérnökök szerveződéseként hívták életre, „minden mérnökök kamarájaként” – a más területen tevékenykedő mérnökök érdekképviseletének is érvényt szerezni. Az újjáalakulást szorgalmazó kezdeti 300 fős csoport ma már több mint 30 ezer fős tagsággá nőtte ki magát, és ma már 55 ezer szakember jogosítását, továbbképzését intézik, látják el érdekképviseletét. Az alapítók legfőbb törekvései jórészt megvalósultak (egyesület alapítása, működési törvény megalkotása, taglétszám növelése, a működési jogosultságokra vonatkozó munka megfelelő vitele, a nyilvántartások vezetése). Azonban a tagok érdekképviseletének demokratikus érvényesítése, a műszaki értelmiség társadalmi elismertségének növelése terén még sok tennivaló van.

Pozitívumként említhető meg az egységes – és jól működő – regisztráció, a sikeres továbbképzési rendszer kialakítása és az, hogy a Kamara lapja, a *Mérnök Újság* immáron 15 éve rendszeresen (havonta) megjelenhet. A tisztújítás utáni vezetőség egyik legfontosabb feladata kell legyen olyan program kidolgozása, mely alapján a műszaki értelmiség szellemi, szakmai kapacitása nagyobb mértékben érvényesülhet a közös társadalmi célok megvalósítása érdekében.

Az ünnepi ülés *dr. Kovács Gábor*, az MMK elnökének zárásával ért véget, melyben felhívta a figyelmet a májusban tartandó tisztújítás egyik legfontosabb feladatára, a generációváltást biztosító „fiatalítás” fontosságára, tisztelgett a kamarai alapítók (köztük pl. *André Béla*, *Bársony János*, *dr. Hajtó Ödön*, *Holló Csaba*, *Korda János*, *dr. Scharle Péter*) tevékenysége előtt, megköszönve eddigi munkájukat és remélve további támogatásukat.

Az alapítók névre szóló díszes emléklapokat kaptak.

Az ünnepi ülés baráti beszélgetéssel, fogadással zárult.

(dé)